

HOLLÓ ZENMESTER

Egy bölcs madár

mondásai és cselekedetei

ÖSSZEÁLLÍTOTTA

ÉS JEGYZETEKKEL ELLÁTTA:

ROBERT AITKEN

ILLUSZTRÁCIÓK: JENNIFER RAIN CROSBY

LUNARIMPEX KIADÓ, BUDAPEST – FÓT

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
ZEN MASTER RAVEN – sayings and doings of a wise bird
by Robert Aitken

Published by Tuttle Publishing, an imprint of Periplus Editions (HK)
Ltd., editorial offices at 153 Milk Street, Boston Massachusetts 02109

Text copyright © 2002 Honolulu Diamond Sangha
Illustrations copyright © 2002 Jennifer Rain Crosby

Fordította és szerkesztette: Edelényi Gyula
Ellenőrizte: Tóth Erzsébet
Borító: Szabó Tibor

Hungarian translation © Lunarimpex Bt., 2010
Hungarian edition © Lunarimpex Bt., 2010

All rights reserved / Minden jog fenntartva

ISBN 978-963-9219-76-2

Kiadja a Lunarimpex Bt.
www.lunarimpex.hu
e-mail: info@lunarimpex.hu
Felelős kiadó: Tóth Erzsébet

Nyomta: Kinizsi Nyomda, Debrecen
Felelős vezető: Bördős János

Tom Aitkennek

HOGYAN OLVASSUK A HOLLÓT

Nelson Foster előszava

Egyszer, miután Robert Aitken – más néven Aitken Erōshi, ahogyan szerető tanítványai között ismert – befejezte a felolvasást a szövegből, amit a Kedves Olvasó a kezében tart, megkérdeztem ott, a hallgatóság előtt, honnan jönnek ezek a történetek. „Egy mélységes álomból” – felelte. Ez akkor egy álmoskönyv, és amikor olvassuk, mi is belépünk ebbe az álmvilágba, ami az idők kezdete előttre nyúlik vissza, amikor az állatok beszéltek, kutatták és magyarázták a legmélyebb igazságot.

Ennek a világnak a központi alakja Holló zenmester, aki maga is tárgyalja ezt az álmos kérdést, és az álom szerzőjének valaki mást nevez meg: „Mi mind Sákjamuni Buddha álmának gyermekei vagyunk...” – tanítja. „Az alapkő, ami felsóhajt a gyeper alatt ott a körünk távoli szegélyén, az ő jelenlétét tükrözi. A korszakok során köréje gyűlt számtalan követőjének társaságában borulunk le előtte, és kántáljuk a szútrákat. Füstölőjétől illatozik a levegő. Tanítása megállásra késztet minket. Időzzünk most itt vele.”

Ez a meghívás egy másik álmodat juttat eszembe, amit közel 2500 éve jegyeztek fel, nem sokkal a Buddha ideje után.

Egyszer régen én, Csuang Csou azt álmodtam, hogy pillangó vagyok, csapongó pillangó, amely szabadnak és boldognak érzi magát, s mit sem tud Csouról. Hirtelen azonban felébredtem, és ime, én voltam az, a valóságos Csou. Most aztán nem tudom, vajon Csou álmodta-e, hogy pillangó, vagy talán a pillangó álmodja éppen, hogy ő Csou?*

Kinek az álma ez most itt valójában? Aitken rōshi álma Hollóról? Holló álma Sákjamuniról? Sákjamuni álma rólunk, Kedves Olvasó? Vagy mi vagyunk eltéveszthetetlenül valóságosak, s mi álmodjuk az összes többi?

Ebben a tükörlabirintusban minden nagyon ismerősnek érződik az olvasó számára, valószínűleg azért, mert ugyanebben a labirintusban ébred minden reggel, ebben dolgozik, itt találkozik a családjával és a barátaival. Mi, kétlábú lények évezredek óta kutatjuk a dimenzióit, és újra meg újra, amikor a dolgok elcsendesednek, a legbelső szobában találjuk magunkat. Ott azután szembesülünk ennek a könyvnek vagy ennek az álomnak – bárki álmodja is – a velejéből előtörő

* Tőkei Ferenc fordítása

megfejtethetlen kérdésekkel: „Ki vagyok én? Ki vagy te? Miért vagyunk itt? Hová megyünk? Mit kell tennünk?”

Azt javaslom, itt álljunk meg, és bízzuk magunkat Holló rōshi útmutatásaira...

Nelson Foster zent tanít a Gyémánt Közösségben, Kaliforniában és a Hawaii-szigeteken. *The Roaring Stream: A New Zen Reader* című könyv társszerkesztője.

MESTERKERESŐBEN

Amikor Holló Mezei Nyúl rōshi szomszédságában élt, gyakran meglátogatta őt, és kérdezgette az Útról. Egyik nap a következő kérdéssel állt elő:

– Azt hallom, hogy Sákjamuni buddha felnézett a Bodhi-fa alól, és meglátta a hajnalcsillagot, és bejelentette a felébredését.¹ Szerintem viszont valami hiányzik a történetből. Mi történt, amikor meglátta a csillagot?

Nyúl hátracsapta a fülét, és behunyta a szemét:

– Felismerte a kölcsönösen függő keletkezés igazságát.²

„Hm – gondolta Holló – Mezei Nyúl rōshi szemmel láthatóan ismeri a saját buddhizmusát, ez esetben talán én nem vagyok buddhista.” Így hát felszállt, hogy meglátogassa Prérikutya rōshit.

Amikor beköszönt, Prérikutya kidugta a fejét földalatti vackából, pislogott a szikrázó napsütésben. Holló elmesélte neki, miként esett találkozása Mezei Nyúl rōshival, és megkérdezte:

– Mi történt, amikor a Buddha meglátta a hajnalcsillagot?

Prérikutya kimászott a lyukból, és felegyenesedett. Két mancsát keresztezte a mellkasán, röviden végigpásztázta a látóhatárt, majd így szólt:

– Felismerte az egység alapvető tényét.³

„Jól van – gondolta Holló –, úgy tűnik, Prérikutya rōshi jártas a maga metafizikájában, de jómagam talán mégsem vagyok metafizikus alkat.” Így aztán felröppent, hogy meglátogassa Jávorszarvas rōshit, aki éppen hínár eszegetett a patakban a Cédrus-gázlónál. Letelepedett egy kényelmes sziklán, majd torkát köszörülve próbálta magára vonni a rōshi figyelmét. Amikor Jávorszarvas felnézett, Holló elmesélte neki találkozását Mezei Nyúl rōshival és Prérikutya rōshival, azután megkérdezte:

– Mi történt, amikor a Buddha meglátta a hajnalcsillogot?

Jávorszarvas belemerítette az arcát a patakba, majd csámcsogva emelte fel újra: – Ízletes hínár.

„Hát jó – gondolta Holló – mindenesetre természetesebben hangzik.” Még üldögélt egy cseppet a sziklán, de Jávorszarvas rōshi nem szólt többet, belemerült a táplálkozásba. „Rendben – gondolta Holló – talán visszajövök, de most inkább tovább zarándokolok.” Felszállt, és elindult Barnamedve rōshihoz.

Miután beköszönt, a barlang előtt állva várakozott. Barnamedve végül előjött, és csendben a tomporára ereszkedett. Holló beszámolt, mit mondott Mezei Nyúl rōshi arról, hogyan ismerte fel Sákjamuni Buddha a kölcsönösen függő keletkezést, hogyan fejtette ki Prérikutya rōshi az egység alapvető tényét, és elmesélte Jávorszarvas rōshi lakonikus „ízletes hínár”-ját is.

– És mi a te véleményed, rōshi? – kérdezte Holló.

Barnamedve furcsa hangot hallatott, amiről Holló nem tudta eldönteni, hogy kuncog-e vagy morog. Végül így szólt: – Valami még mindig hiányzik. Holló tiszteletteljesen várt, de a rōshi néma maradt.

„Nocsak – gondolta Holló – úgy tűnik, Barnamedve rōshi tud valamit. Azt hiszem, érdemes itt maradnom útmutatásért.”

METAFORA

A mint közelebből összeismerkedtek, Holló Barnamedve hátán lovagolt, miközben a bundás élelem után cserkészett. Amikor egy szép napon éppen indulni készültek, Holló megkérdezte:

– Csakis metaforákkal tanítasz?

Barnamedve azt felelte: – A vörösbegy a tölgyfán énekel, míg a pinty az eperfán.

– Ez mit akar jelenteni? – kérdezte Holló.

Barnamedve visszafordította a fejét, hogy Hollóra nézzen: – A pacsirta a kék égen dalol – ugyan mi többet kérdezhetsz még?⁴

– Mégis, mi ez az éneklés? – kérdezte Holló.

Barnamedve visszafordult az ösvény felé, és felmordult: – Már megint közönségünk lesz este.

HIT

Egy reggel *zazen*⁵ után Holló azt kérdezte: – Van-e a hitnek szerepe a gyakorlásban?

– Nagyszerű hit – felelte Barnamedve.

– És hogyan irányítsam?

Barnamedve ennyit mondott: – Egy, kettő, három.

A MEG NEM SZÜLETETT

Miközben az éjszakai égbolt alatt heverésztek,
Holló azt kérdezte: – Mi a meg nem született?

Barnamedve azt felelte: – Félelmetes.

Erre Holló: – Ugyanaz, mint az üresség?

– Honnan ered mindez? – kérdezett vissza Barnamedve.

FORDULÓPONTOK

Egyszer, kora reggel Holló Barnamedvével ült zazenben, majd a meditáció után megkérdezte:

– Miért nem tanulmányozzuk az erdő számára lényeges fordulópontokat?⁶

Barnamedve azt mondta erre: – Tegyel fel egy lényeges kérdést.

– A medveadásznak Buddha-természete van? – kérdezte Holló.

– *Mu* – dörmögte a medve.⁷

– Na tessék – mondta Holló –, a *Mu* egy ősi ázsiai szó.

– Ez benne a nehézség – felelte Barnamedve.

JELLEM

Egy este, amikor személyes problémáiról beszélgettek, Holló megkérdezte: – Mi a jellem szerepe a gyakorlásban?

Barnamedve így szólt: – Megpróbálom betartani az ígéreteimet.

Mire Holló: – Az ígéreteimet én is megpróbálom betartani, de könnyen eltérülök.

– Engem a hideg szél emlékeztet – felelte Barnamedve.

SZÜLETÉS ÉS HALÁL

Egy este, szütrakántálás után Holló azt mondta: – Odaát Mezei Nyúl rōshi közösségében azt tanították, hogy szabaddá kell válnunk a születéstől és haláltól. De soha nem tudtam, hogy fogjak hozzá.

– Azért nem tudtad, mert lehetetlen – mondta Barnamedve.

Holló: – Pedig az utalás világos volt, hogy lehetséges.

Barnamedve rettenetesen viczorogva Hollóra támadt. A madár káromgott egyet, és felrebbent egy közeli ezüstfenyőre.

Barnamedve felnézett rá, és azt kérdezte: – Mi készített káromgásra?

Holló lehuppant egy alsóbb ágra, és azt mondta:

– Inkább megkérem a vörösbeget, hogy magyarázza el.

Barnamedve szipákolt egyet: – Akkor most a vörösbeget veszi át.

– Csak a csodálatos éneke – mondta Holló.

– És mi történt a kövekkel és a fákkal? – kérdezte Barnamedve.

Holló elkáromgta magát.

– Hová lettek? – kérdezte Barnamedve.

Holló csak káromgott, és megint káromgott.

Barnamedve lassan bólintott a nagy fejével, és felhúzta az ínyét Hollóra nézve. – Úgy látszik, a vörösbegy nagyon megfázott ma reggel – mondta végül, és mindketten csak nevettek és nevettek.

ALAPOSSÁG

Holló elment Barnamedve barlangjához, és egy-
nest besétált az odújába. – Ideje továbblépnem
– jelentette be.

Barnamedve megkérdezte: – Mit mondanál az itteni
tanulmányaidról?

Holló azt felelte: – Barnamedve meglehetősen ala-
pos.

– Próbálj meg vándorolni egy ideig – mondta erre
Barnamedve.

AZ ÁLOM

Holló megszívlelte Barnamedve útmutatását. So-
kaig vándorolt, erdőkön, felföldi mezőkön át a
jeges tavakig. Végül, mikorra már ritkulni kezdett a
csőre alatt, a nyakán a tollazata, rátalált egy elhagyott
fészekre egy magas lucfenyőn. Felújította, és a tanít-
ványok gyülekezni kezdtek, köztük Süni, aki Prérifar-
kas rőshival tanult. Az elsők között jött még Harkály,
Nyírfajd, Borz, Bagoly és Feketemedve, aki a közel-
ben lakott. Rendszerint a sudár fenyő alatti réten ül-
tek, körben. Holló együtt üldögélt velük, az ülés után
pedig válaszgatott a kérdéseikre. Máskor, a formális
tanítások idején egy közeli tölgy – ahogy nevezték,
a Gyülekezési Tölgy – egyik külső ágára telepedett.
Egy kiálló kő szolgált oltárként. Amikor elérkezett az
idő, Holló elfoglalta az ágát, és így szólt a gyüleke-
zethez: – Mi mind Sákjamuni Buddha álmának gyer-
mekei vagyunk. A körünk közepére mutat, és az Is-
tenek Királya beszúr egy fűszálat oda, ahová mutat.
A templomunk elkészült, és Buddha mosolyog.⁸ Az
alapkő, ami felsóhajt a gyep alatt ott a körünk távoli
szegélyén, az ő jelenlétét tükrözi. A korszakok során
köréje gyűlt számtalan követőjének társaságában bo-

rulunk le előtte, és kántáljuk a szútrákat. Füstölőjétől illatozik a levegő. Tanítása megállásra készítet minket. Időzzünk most itt vele.

A kör elcsendesedett. Végül Bagoly tette fel a kérdést: – Biztos vagy benne, hogy ez nem csak a te álmod?

Holló biccentett: – De, az én álmom.

A SARKALATOS PONT

Az egyik esti zazent követően Süni megkérdezte: – A fordulópontokat a gyakorlásunk részének tekintve vizsgáljuk. Mi ennek a tanításnak a tengelye?

– A vastagbél – jelentette ki Holló.

– Tehát teljesen fizikai szintű? – kérdezte Süni.

Holló azt mondta: – Teljesen testi, teljesen mentális, teljesen erkölcsi, teljesen spirituális, teljesen üres, teljesen anyagi.

Süni eltöprengett ezen, majd végül megkérdezte: – Mi következik mindebből?

Holló azt felelte erre: – Pisztráng a tóban, liliumok a parton.

EGO

Az egyik kora reggeli találkozó alatt a sudár fenyőnél Borz megkérdezte Hollót: – Hogyan szabadulhatnék meg az egómtól?

– Nem elég erős – mondta Holló.

– De hiszen kapzsi vagyok – erősködött Borz – önző és nyomulós.

– Ahogy mondtam – felelte Holló.

A GYAKORLÁS SZELLEME

Bagoly, miközben lazított a többiekkel zazen után,
egyik este megkérdezte:

– Mi a gyakorlás szelleme?

Holló azt felelte: – Érdeklődés.

Bagoly biccentett: – És mi iránt érdeklődjek?

Mire Holló: – Kezdetnek jó.

A FÉLÉNK ÉS AZ IGAZMONDÓ

Egy meleg nyári estén Harkály egy vendéggel jelent meg a körben. – Ez itt Vakond – mondta. – Az élet nagy kérdései foglalkoztatják, de fél eljárni a találkozókra. Szeretne meggyőződni róla, hogy biztonságban van – nézett Borzra és Bagolyra.

Holló szólalt meg: – Ami azt illeti, magam is ragadozó vagyok. Helyes, hogy idejekorán szembenézünk ezzel a kérdéssel. – Majd Vakondhoz fordult: – Ez itt Buddha megszentelt temploma, ahol messziről érkezett tanítványai biztonságban érezhetik magukat együtt. Itt biztonságban vagy. Igaz, Bagoly? Igaz, Borz?

– Igen, biztonságban vagy – visszhangozták amazok.

Vakond szemmel láthatóan reszketett, de erőt vett magán, és megszólalt: – Köszönöm. Bevallom, még mindig nyugtalan vagyok, a kérdéseim azonban marasztalnak. Furcsa helyzet, nemde?

Holló azt felelte: – Van olyan, ami nem különleges? Vakond nem szólt semmit.

Holló folytatta: – Apropos, nem akarsz kérdezni valamit?

Vakond megköszöri a torkát, és megkérdezte: – Mindig igazat kell mondanom? Néha többet árt, mint amennyit használ.

Holló azt mondta: – Akkor az nem az igazság.

Vakond sóhajtott, de csendben maradt.

Bagoly állt fel, és szólalt meg: – Akkor hazudjak ilyen helyzetekben?

– Mondd az igazat – válaszolta Holló.

ESSZENCIÁLIS TERMÉSZET

Egyik nap kora reggel Harkály röppent be Hollóhoz, egyéni találkozóra, és azt kérdezte: – Hallottam az esszenciális természetről, de nem vagyok biztos benne, hogy mi az. Le lehet azt rombolni?

Holló azt felelte: – Ez aztán a fennhéjázó kérdés!

Harkály kissé felborzolta a tollait, majd újabb kérdést tett fel: – Úgy érted, nem kéne kérdezősködnöm erről?

Holló azt mondta: – Feltételezed, hogy létezik.

ŐSKÖVI BUDDHA

Egyszer Orrszarvú jógi egyik tanítványa üzent Hollónak: „Nálatok egy éppen csak kilátszó kő képviseli Buddhát. Ide kéne jönnötök, hogy találkozzatok egy élő buddhával.”

Holló megemlítette ezt egy beszédében, és azt mondta: – Ha ez a barátunk Orrszarvú jóginál marad, felismeri majd, hogy mindenfelé találhatók élő buddhák, ám a mi őskövünk egyedülálló.

INSPIRÁCIÓ

Holló elfoglalta ágát a Gyülekezési Tölgyön, és azt mondta: – Vannak, akik azt mondják, hogy az inspirációt a saját szívetekben kell megtalálnotok. Bizonyos értelemben igaz, meg kell találnotok a béke és nyugalom helyét, és arról kiindulva irányítsátok az életeteket.

– Az is igaz, hogy az inspiráció valami más helyről jön. A Buddha felnézett ültében a Bodhi-fa alól, és meglátta a hajnalcsillagot. Ekkor érte a hatalmas felismerés. Mit ismert fel? Ehhez kell eljutnunk.

– A Buddha általános útbaigazítást adott az új megértéséről, amikor azt mondta: „Most már látom, hogy minden lény Buddha.”⁹ Minden lény, minden, ami létezik, minden egyes dolog önmagában értékes, és az előtérbe érve azt mondja: „Itt vagyok!”

Nyírfajd mormogott valamit, mire Holló rászólt: – Nyírfajd, kérdésed van?

Amaz így felelt: – Itt vagyok, de nem hiszem, hogy annyira értékes lennék.

– Fajd barátom, kotyogj nekünk valamit. – Fajd kotyogott egy sort.

– Káár! – mondta erre Holló.

KARMA

Egy este Szürkefarkas első alkalommal jelent meg a Sudárfenyő körben. Miután bemutatkozott, azt kérdezte: – Rendben lévő, ha felteszek egy kérdést?

Holló bólintott: – Teljesen rendben.

– Köszönöm – így Szürkefarkas. – Talán mindenki más számára nyilvánvaló, de én nem értem a karma fogalmát. El tudnád magyarázni nekem?

– Az igazság előbb-utóbb kiderül – mondta Holló.

Erre Szürkefarkas: – Vannak bűntények, amiket sohasem derítenek fel.

– Segíts, hogy ne kelljen hazugságban élnem – felelte Holló.

KÖZELSÉG

Puma is aznap este jött el először. Holló Szürkefarkashoz intézett záró káromlása után megkérdezte:

- Akkor hát a karma nem más, csupán ok és okozat?

- Nincs nagyobb kerítő, mint a közelség – felelte Holló.

Puma hevesen megrázta a fejét: – Időnként felhergel ez a kifejezés.

- Ez a te nagy esélyed – mondta Holló.

A GYAKORLÁS CÉLJA

Családi kötelezettségei miatt Borz rendszertelenül járt a körbe. Egy este sikerült eljönnie zazenre és a kérdésekre. Azt kérdezte: – Végtére is, mi a gyakorlás célja?

– Mire gyanakszol? – kérdezett vissza Holló.

Borz habozott: – Nem vagyok biztos benne.

– A kétely az egész Kék Bolygót feltúrja – felelte Holló.

BARNAMEDVE CÉLJA

Ugyanaznap este Süni azt kérdezte: – Mi járt Barnamedve fejében, amikor felvette a tanító szerepét?¹⁰

– Hogy rávegye a kislányokat a kérdezősködésre – felelte Holló.

– Ne atyáskodj velem, rōshi. Azt kérdeztem, mi járt Barnamedve fejében, amikor felvette a tanító szerepét?

Holló elégedetten bólintott: – Remek! Remek!

Süni toppantott: – Ez nem válasz!

– Nem forgatott válaszokat a fejében – mondta Holló.

BUDDHISTA TERMINUSOK

Az egyik esti zazen után Harkály azt kérdezte: – Szeretném megérteni a buddhista alapfogalmakat, de nem vagyok biztos benne, hogy segítene a gyakorlásban. Mit gondolsz?

Holló azt felelte:

- Segítenek elrendezni a fogadalmainkat.
- Akkor ezek helyes eszközök valamennyire?¹¹
- Mint az eső – felelte Holló.

KARBANTARTÁS

Vadkacsa már járt egy ideje a találkozókra, mielőtt feltette volna első kérdését: – Nem időpocsékolás, hogy csak üldögélünk itt, miközben a Kék Bolygó a pokolra tart?

– Tán vesztegeted az időd, amikor eszel? – kérdezte Holló.

– Hát ennyi az egész? – kérdezte Vadkacsa – egyéni karbantartás?

– Vadkacsa-karbantartás, tókarbantartás, boróka-karbantartás, szarvaskarbantartás.

BUDDHA

Másnap este Harkály emelkedett szólásra: – Szeretnék átismételni néhány buddhista fogalmat. Kezdjük egy egyszerűvel. Mi a Buddha?

– Nem mondom meg – felelte Holló.

– Na, ki vele! – kiáltott Harkály.

Holló káromlott, és felrepült a Gyülekezési Tölgyre.

KÁPRÁZAT

Másik alkalommal Harkály azt kérdezte: – Mit mondanál a káprázatról?

– Borókabokor.

– Hogy lehet a borókabokor káprázat?

– Árnyékot vet rám egy meleg délután – magyarázta Holló.

Harkály gondolkodott egy pillanatig, majd folytatta: – Akkor a dolgok elnevezése káprázat?

– Csak amennyire nem ismered a kockázatát.

MITOLÓGIA

Holló elvitte a tanítványait látogatóba Szarvasbika senseihez, aki a Kidőlt Fenyőnél adott karate-edzéseket. Szarvasbika tartott egy rövid beszédet, majd bemutatott néhány gyakorlatot. Azután az Alapító Tisztásán meghajoltak a Bodhidharma formájú nagy kő előtt.

Még aznap este hazafelé Süni azt kérdezte: – Tényleg Bodhidharma alapította a karatét?¹²

– Ez a mitológiádtól függ – felelte Holló.

– És mi a te mitológiád, rōshi?

– Meghajolok.

MEGVILÁGOSODÁS

Egy napon, mikor körben ülve falatozgattak, Harkály megkérdezte Hollót:

- Mi a megvilágosodás?
- Nem tagadom – felelte a kérdező.
- Mi az, amit állítasz? – folytatta Harkály.
- A kapcsolódást.
- Miféle kapcsolódást?
- Mi a helyzet veled?

Harkály habozott.

- A Hold nem indán lóg – mondta Holló.

HALÁL

Vakond érkezett Hollóhoz személyes beszélgetésre: – Nem sokat beszéltünk a halálról. Én magam nem aggódom amiatt, hová megyek, de már annyi családtagot láttam meghalni, szeretném tudni, mi történik, amikor eltávozunk?

Holló egy darabig csendben ült, majd így szólt: – Elajándékozom a holmimat.

A SZENTLÉLEK

Daru tiszteletes meghívta Hollót és tanítványait egy ökumenikus szertartásra a barlangi Kistemplomba. Az esemény után a sudárfenyői közösségben lázas beszélgetés folyt a tapasztalatokról. Bagoly azt kérdezte: – A Szentlélek olyasmi, mint a Buddha-természet?

Holló azt felelte: – A két eszme hasonló.

– Akkor a kereszténység és a zen valamiképpen kapcsolódnak? – folytatta Bagoly a kérdezést.

– Nem – mondta Holló –, egyáltalán nem, teljesen különböznek, és elkülönülnek.

Bagoly is hallgatott egy cseppet, aztán megkérdezte: – Miképpen különböznek?

– Az adott eszmével kapcsolatos elképzeléseik térnek el.

– És miben különböznek azok az elképzelések? – kérdezte Bagoly.

– Az egyik örökéletű, míg a másik napnyugta előtt elmúlik – felelte Holló.

NAGYON KÜLÖNLEGES

Az egyik délután, mikor a csoporttagok éppen lárvákat rágcsáltak, Vakond megjegyezte:

– Sákjamuni Buddha igen különleges volt, ugye? Biztos vagyok benne, hogy soha nem volt senki hozzá fogható.

– Mint az eperfa – mondta Holló.

– Mi olyan különleges az eperfán? – kérdezte Vakond.

– Minden levele.

Vakond elhallgatott.

Süni kérdezett azután: – Hogyan kapcsolódik az eperfalevelek egyedisége a gyakorláshoz?

– A te gyakorlásod – felelte Holló.

METAFIZIKA

Aznap este Bagoly azt mondta: – Még mindig a barlangi Kistemplomban tapasztaltakon gondolkodom. Lehet egy buddhista keresztény?

– Szeresd felebarátodat – felelte Holló.

– És egy keresztény lehet buddhista? – kérdezett újra Bagoly.

– Sok van közöttük.

– Mintha elsiklanál egy metafizikai konfliktus mellett – folytatta Bagoly.

Holló visszakérdezett: – Mi köze ehhez a metafizikának?

– Hát mi *annak* az előzménye? – így Bagoly.

– Helyes mozdulat, Bagoly barátom! – mondta Holló.

EGYES SZÁM ELSŐ SZEMÉLY

Egy kora őszi estén Rozsomák jelent meg bejelentés nélkül.

- Hello – üdvözölte Holló – Holló vagyok.
- A rōshi most találkozik először ezzel a személlyel
- mondta Rozsomák.
- Csakugyan? – mondta Holló. – És mi történt az egyes szám első személlyel?
- A nem én megjelent – felelte Rozsomák.
- A bolondját is járathatta volna velem – mondta Holló.

TISZTELET ÉS IMÁDÁS

Harkály szólt: – Akárcsak Bagoly, én is még mindig a barlangi Kistemplomban tett látogatásunkon töprengek. Vajon mi a különbség tisztelet és imádás között?

Holló így felelt: – Az egyik melengeti a pocakodat, a másik nem.

– És melyik melyik? – kérdezte Harkály.

– Nem az én dolgom eldönteni.

JÓ KÉRDÉS

Egyik este Holló elfoglalta ágát a Gyülekezési Tölgynön, és azt mondta: – Sokáig dolgoztam Mezei Nyúl rőshival, és voltak a tanításában számomra nyugtalanító elemek. Sosem kérdeztem rájuk, azután végeztem a tanulással, és eljöttem. Ma már úgy gondolom, ha korábban megszólalok, mindkettőnknek használtam volna. Most azt kérdezném tőletek, van-e valami a programunkban, ami nyugtalanít benneteket?

Hosszú hallgatás következett. Végül Pulyka, az egyik aznap esti látogató emelkedett szólásra: – Azt szeretném tudni – kérdezte –, hogy miért nincs több énekes madár a közösségben?

Holló azt felelte: – Talán beérik annyival, hogy inspirálnak minket a fák tetejéről.

– És őket hogyan lehet inspirálni? – kérdezte Pulyka.

– Jó kérdés – mondta Holló.

AZ ÚJ VITAVEZETŐ

Az egyik esti találkozó végén Holló bejelentette: – Holnap este a Gyülekezési Tölgy vezeti a találkozót.

Harkály azt mondta: – Na ezt megnézem!

Másnap este Holló megjelent a szokásos helyén a körben. Harkály kérdőre vonta: – Azt mondtad, hogy ma este a Gyülekezési Tölgy vezet.

– Itt vagyok, de elfelejtettem, mit akartam mondani – felelte Holló.

ÚTMUTATÓK

Egy szép napon Süni jött el a Sudárfenyőhöz, hogy egy kicsit tereferéljen Hollóval, ha lehetősége nyílik rá. Holló éppen Harkálynak adott tanácsokat, Süni addig járt egyet, amíg Holló végzett. Akkor azt kérdezte: – Immár tapasztalt mester vagy. Vannak általános útmutatóid az Útról szóló tanításaidhoz?

Holló azt mondta erre: – Ne herdáld el a fészket.

– Úgy tűnik, azt mondom, hogy csak tanácsokat tudsz osztogatni – mondta Süni.

– Nem tanácsolok, nyíltan beszélek.

– Rendben – mondta Süni –, mi a Mu?

– A csendes tavacska analógia, nem hasonlat.

– Hát mi a hasonlat? – kérdezte Süni.

– Többé már nem idegen az örökségedhez.

– Ez nem hangzik valami nyílt beszédnek – mondta Süni.

Mire Holló: – Rendben, akkor mi a Mu?

ELKEDVETLENEDVE

Nyírfajd egyik este meglehetősen rosszkedvűnek látszott, és amikor a csoport búcsúzkodni kezdett a találkozó végén, Holló odafordult hozzá: – Hé, Nyírfajd! Hogy vagy?

– Ó – válaszolta a kérdezett –, nem is tudom. Néha úgy elkedvetlenedem. Miért van az, hogy olyan nehezen értek meg bármit is?

Holló azt felelte: – Mindenkinek ugyanannyi ideig tart.

– Vannak, akik utánam jöttek – rázta meg a fejét Nyírfajd. – Értelmeseket kérdeznek, és láthatóan jól haladnak a gyakorlással, én meg csak ülök és ülök, és bámulok, hogy mi a bánat folyik itt?

Holló azt mondta erre: – Azt mondják, Sákjamuni Buddha még mindig ül valahol, és csak az út felénél tart.

– Hát ez nem valami biztató – sóhajtott Nyírfajd.

– Gondold át, mert az.

KÜLSŐ TÖRTÉNELEM

Borzot nagyon elfoglalták a családi ügyek. Visszatérte után az egyik este megkérdezte: – Tényleg van valami, amit érdemes megérteni azon túl, hogyan fejlesszük a személyiségünket?

– Külső történelem – mondta Holló.

– Vákuumban? – kérdezte Borz.

– Ahol az árvíz elmosta a mohát – felelte Holló.

A SÖTÉT OLDAL

Másnap Harkály látogatta meg Hollót, aki éppen egy szélvihar után takarított, és megkérdezte: – Mit gondolsz, lehetnék-e tanító?

Holló ránézett: – Mi a sötét oldal? – kérdezte.

Harkály habozott: – Nem vagyok biztos benne, hogy létezik-e vagy sem.

Holló elfordult: – Akkor hogyan lehetnél tanító?

A GYAKORLÁS ELŐNYE

Nyírfajd egyik este kihagyta a zazent, de később megérkezett, és feltett egy kérdést: – Azt hallottam, hogy néhány régi tanítvány, sőt még tanító is önző módon viselkedik, és széthúzást kelt a közösségben. Mi hát a gyakorlás előnye?

– Sikerül vagy nem sikerül – felelte Holló.

– És mibe kerül, hogy sikerüljön? – kérdezte Nyírfajd.

– Gyakorlásba.

Nyírfajd sóhajtott, de nem szólt többet.

Bagoly azt mondta: – Nem értem. Ha a gyakorlás nem elég, hogy lehet elég még több gyakorlás?

– Remélem, elég sokáig élek – mondta Holló.

AZ ÚT

Borz népszerű volt a közösségben, és a társaság mindig örült, ha látták. Egyik nap sikerült eljőnie zazenre és az azt követő hivatalos beszélgetésre. Vakond azt mondta: – Örülök, hogy el tudtál jönni ma este. Tudom, nem könnyű neked elszabadulni.

– Köszönöm, Vakond – hálálkodott Borz. – Sokat jelent nekem, hogy itt lehetek, és gyakorolhatom az Utat mindnyájatokkal.

Holló azt mondta: – Az Útnak is sokat jelent.

Borz hátradőlt, tanácstalanul nézett.

Bagoly kérdezte helyette: – Az Útnak vannak érzései?

– Figyeld a hangyákat – felelte Holló.

HOLLÓ RŌSHI

Egy reggel Süni jött el személyes beszélgetésre Hollóhoz, és azt kérdezte: – Micsoda Holló rōshi?

Holló azt mondta: – Van egy bizonyos késztetésem, hogy kisbárányokat zsákmányoljak.

– És hogyan kezeled? – kérdezte Süni.

– Enélkül megzavarodnék – mondta Holló.

A DOLGOK RENDJE

Holló elfoglalta helyet a Gyülekezési Tölgyön, és így szólt: – Az a gond, hogy látszólag egyik dolog vonzza a másikat.

Bagoly megkérdezte: – Hát nem ez a dolgok rendje?

– Nem igazán – így Holló.

Bagoly biccentett: – De az imént azt mondtad – kezdte.

– Káár! – káromlott közbe Holló.

FÁJDALOM ZAZEN KÖZBEN

Egy reggel Feketemedve látogatta meg és azt mondta: – Állandó fájdalmat érzek itt a jobb lapockám alatt. Próbáljam meg túrni ülés közben, amíg elmúlik?

– Próbáltad túrni ülés közben? Elmúlt? – kérdezte Holló.

– Csak rosszabb lett – panaszkodott Medve.

– Talán meg kéne emelned egy kicsit az ülésedet. Próbálj meg egy köre ülni.

– Az sem segített.

– Akkor próbálj meg lefeküdni.

– Tényleg gyakorolhatom a zazent fekve? – csodálkozott Medve.

– Mi más módon gyakorolhatnád? – kérdezett vissza Holló.

ZAZEN AZ ERDŐBEN

Több napon át viharos idő járt az erdőben, és a közösség nem tartott találkozót. Végül a szél elcsitult, az eső elállt, és a találkozók folytatódtak. Bagoly láthatóan szólni készült, így a többiek vártak. – Azt hallottam – mondta –, hogy réges régen a népek minden idejüket a gyakorlásnak szentelték, és megvilágosodott mesterek születtek. Manapság itt az erdőben, a népek annyira elfoglaltak, vadásznak, eleséget gyűjtögetnek és védik magukat, hogy alig jut idejük a zazenre. Hogyan remélhetnénk, hogy elérhetnénk a régi mesterek felismeréseinek szintjét?

Holló így felelt: – Ők látták a szilvavirágokat, mi a vörösbeget hallgatjuk.

– De az ő környezetüket bizonyára áthatotta a megvalósítás. Ez már nincs így nálunk mostanában.

– A vörösbeget épp most szállt el – mondta Holló.

HÉTKÖZNAPI ERKÖLCS

Süni jött át egy nap, gondokba merülve. Holló megszólította a sudár fenyőről: – Mi újság, Süni?

– Régi barátaim azt pletykálják, hogy Prérifarkas rōshi még a közönséges erkölcsöt is megsérti.

Holló leszállt mellé, és azt mondta: – Van neki az a késztetése, hogy kisbárányokat zsákmányoljon.

– Nemrég azt mondtad, hogy nálad is megjelenik ugyanez a késztetés. Csak te nem engedsz neki?

– Ebben a pillanatban is engedek neki – felelte Holló.

– Akkor hogyan vagy képes beszélgetni velem, miközben sürget az ösztön, hogy kisbárányokat egyél?

Holló azt felelte: – Meglovagolom a késztetést.

ÁLMOK

Egy délután, azt követően, hogy a Sudárfenyő csoport éppen felkaptatott a Lankás Gerincre bogycát szedni, Feketemedve Hollóhoz fordult: – Ez az én utolsó találkozásom, mielőtt visszavonulnék a téli szállásomra. Szeretnék valamit kérdezni. Nagyon sokat álmodom télen a barlangban – a zenmesterek is álmodnak?

– Mindenféle zagyvaságot – felelte Holló.

– Az én álmaim is ilyenek – csupa zűrzavar! – kuncogott Medve.

– És nem csak az álmaink – tette hozzá Holló.

– Akkor hogyan különböztetik meg az álmokat a zenmesterek?

Holló kitérte a szárnyát.

NYITOTT ÉS VILÁGOS

Süni személyes találkozóra jött Hollóhoz, és azt mondta: – Múlt este, amikor Dundust bújtattam ágyba, hirtelen felismertem, hogy minden teljesen nyitott és világos az utolsó szegletig.

– És mi a helyzet veled? – kérdezte Holló.

Süni hallgatott.

AZ ELME

Egyik este Bagoly így szólt: – Azt hallottam, hogy az Elme a hegyek, a folyók és a nagy Kék Bolygó.¹³

Holló azt felelte: – Helyes.

– És hogy az elme se nem hosszú, se nem rövid – folytatta Bagoly.¹⁴

– Az is így van – helyeselt ismét Holló.

– Akkor mi az elme? – kérdezte Bagoly.

– Bab – felelte Holló.

SZENVEDÉS

A tél kemény fagyokkal köszöntött be, és a gyakori hóviharak megakadályozták a közösségi találkozókat. Az egyik nap azonban meglepően meleget hozott, és néhányan összegyűltek zazenre. A kérdések órájában Bagoly szólalt meg: – Sokan közülünk nem élnek túl a telet, azt hiszem ez mindannyiunkat emlékeztet arra, hogy nem leszünk itt sokáig. Nem vagyok biztos benne, mit akarok kérdezni... – A hangja elcsuklott.

Holló azt mondta: – Talán nincs is ott kérdés.

Ekkor Vakond szólalt meg: – Szerintem van. Rengeg a szenvedés itt az erdőben. Sokan haldokolnak, és árván maradnak a kicsinyeik, mások megbetegszenek, zsákmányul ejtik és felfalják őket. Hogyan fér össze mindez Buddha tanításával?

– Ő a szenvedés nyomorúságával törődött – mondta Holló.

Vakond folytatta: – Létezik szenvedés nyomorúság nélkül?

– A tiéd – éppen most – mutatott rá Holló.

Vakond elhallgatott.

Bagoly szólalt meg újra: – Akkor a Buddha tanítása annyi, hogy vigyorogj, és viseld el?

Holló ugrándozni kezdett, és azt kántálta: – Örege-
dés! Öregedés! – majd károgott egy kiadósat.

PÁNIK ÉS FÉLELEM

Süni jött újra Hollóhoz személyes beszélgetésre: – Egy hete éreztem azt, hogy minden teljesen nyitott és világos előttem a legutolsó szegletig, de tegnap éjjel minden ok nélkül arra riadtam fel, hogy eltölt a félelem és a pánik. Mi történik?

Holló azt felelte: – Egy hete felismerted, hogy minden teljesen nyitott és világos a legutolsó szegletig, és múlt éjjel pedig félelemmel és pánikkal telve riadtál fel.

Süni csüggedten lógatta a fejét, és azt kérdezte: – Mit tegyek?

– A környezet nem a gyakorlás.

Süni gondolkodott egy pillanatot: – Azt hittem, a környezet a gyakorlás.

Holló bólintott: – Az, az ne hibázz.

– Az imént azt mondtad, hogy nem az – tiltakozott Süni.

Holló folytatta: – A környezet a gyakorlás, mert a tested és az elméd is részt vesz, nem is szólva a cédrusokról a szélről. És nem a gyakorlás, mert nem arra összpontosítasz.

A NYOLCRÉTŰ ÖSVÉNY

Vége eljött a tavasz, és Holló vendégül látta öreg tanítóját, Barnamedve röshit, és kérte, hogy beszéljen. A beszéd után Borz lépett elő, és megkérdezte: – Hogyan szabadulhatok meg a szenvedélyeimtől?

Barnamedve visszakérdezett: – Mi lennél szenvedélyek nélkül?

Borz azt mondta: – Talán újra kell fogalmaznom a kérdést. Hogyan szabadulhatnék meg a ragaszkodásaimtól?

Barnamedve erre is azt kérdezte: – Mi lennél ragaszkodások nélkül?

– Hát nem a ragaszkodásmentesség az egyik eszményünk? – kérdezte Borz.

– Ezt hol találtad a tanításokban?

– Nincs benne tán Buddha Nyolcrétű Ösvényében?¹⁵

– vetette ellen Borz.

– Kövesd azt az ösvényt – mondta Medve.

– Én Barnamedvét követem – tette hozzá Holló.

A HELYES NÉZŐPONT

Ezután Bagoly emelkedett szólásra: – Mi a Nyolcrétű Ösvény esszenciája?

Barnamedve azt mondta: – Jár körbe és körbe.

Bagoly hátrahőkölt, és felkiáltott: – Tényleg? Azt hittem, az egy egyenes ösvény. És gondolatban mindig hozzátettem egy kilencedik lépést – hogy a Helyes Zazen után jönnie kell egy Helyes Felismerésnek.

– A Helyes Zazen után a Helyes Nézőpont következik – javította ki Barnamedve.

– Akkor hol lép be a Helyes Felismerés? – kérdezte Bagoly.

– Helyes Nézőpont! Helyes Nézőpont! – ismételte Medve.

– Mi a Helyes Nézőpont? – kérdezte Bagoly.

– Együtt vagyunk, és nincs sok időnk – mondta Barnamedve.

HELYES GONDOLKODÁS

Később, ugyanazon a találkozón, Bagoly feltett egy másik kérdést: – A helyes gondolkodás közvetlenül a helyes nézőpont után következik. Nekem gondjaim vannak a gondolkodással. Mi a helyes gondolkodás?

– A lényeg – mondta Barnamedve.

– De a gondolataim csak pörögnek és pörögnek – panaszkodott Bagoly.

– Erre összpontosítasz? – kérdezte Medve.

Bagoly pislogott, és nem szólt semmit.

TÜRELEM

Szürkefarkas csak szórványosan vett részt a találkozókön, és amikor eljött, többnyire csendben ült a kérdések idején. Barnamedve beszéde után mégis megjegyezte: – Szútráinkat a bokrok és a fűszálak megvilágosodásának szenteljük. Ez viszont nem tűnik túl valószínűnek.¹⁶

– Nagyon türelmesek – kuncogott Barnamedve.

ÁBRÁZAT

Süni jött Hollóhoz ajándékokkal. – Nagyon kedves tőled – köszönte meg Holló.

– Képzeld, mi történt – mondta Süni. – Reggel, amikor a madarak felébresztettek, felismertem, hogy a tüskéim és a bőröm nem határoznak meg engem.

– Akkor mi határoz meg téged? – kérdezte Holló.

– Mindig pislogsz, ha nehezet kérdezel – mondta Süni.

– Igen figyelmes vagy – felelte Holló.

AZ ÉRZŐ LÉNYEK MEGMENTÉSE

Vadkacsa tűnt fel a körben egyik utazását követően, és azt kérdezte: – Fogadalmaink közül az első az érző lények megmentéséről szól.¹⁷ Azt mondtad nekünk, hogy a Hatodik Pátriárka szerint ez azt jelenti, hogy az elménkben mentjük meg őket.¹⁸ Ez minden, és akkor a fogadalmat teljesítettük?

– Teljes egészében – mondta Holló.

– De azután mi következik? – kérdezte Vadkacsa.

– Nem csak a koponyádban – felelte Holló.

ÜRESSÉG

Az egyik sudárfenyői partin Süni sarokba szorította Hollót, és azt mondta: – El akartam mondani, hogy rájöttem, az ürességnek nincs alapja. – Holló riadtan nézett rá, mire Süni kacagásban tört ki.

A BOT

Mióta az erdei népek az eszüket tudták, Nagymama ott lakott Vinecotban. Deres volt a haja, háta meggörbödött, bottal járt. Csendben éldegélt, de Pulykával jó barátságot ápolt, szívesen látta a házában. Egy nap az idős hölgy meglátogatta Hollót, aki azonnal felreppent a Gyülekezési Tölgyre. – Gyere csak le, Holló rōshi – mondta –, beszélni szeretnék veled.

Holló leszállt elé, és így szólt: – Pulyka és mások is mondták, hogy ismered a nyelvünket, de meglep, hogy ilyen jól beszéled.

– Ó – mondta Nagymama – jó ideje az erdőben élek már. Csak odafigyelek arra, amit hallok. Van egy bizonyos rezgés...

– Nekünk is – szólt közbe Holló.

– Igen, értelmesnek látszik – mondta Nagymama. – De nem azért jöttem, hogy a kommunikációról feccsegjünk.

Holló kihúzta magát: – Bocsánat az udvariatlanságomért – mondta meghajolva. – Örülök, hogy találkoztunk. Hosszú utat tettél meg. Minek köszönhetem megtisztelő látogatásodat?

Nagymama kitartotta a botját, és azt kérdezte: –
Csak meg akartalak kérdezni, mi ez?

Holló káromgott egyet, és rászállt a botra. Nagymama
elhúzta: – Enyém. Nem lehet a tiéd.

– Vagy úgy? Már értem, értem – mondta Holló.

NEM LEHET A TIÉD

Aznap este Holló elfoglalta kedvenc ágát, és azt mondta az egybegyűlteknél: – Ma Nagymama jött el hozzám látogatóba. Kitarotta a botját, és megkérdezte, hogy mi az. Rászálltam, hogy a karmaimba vegyem, de elhúzta, és azt mondta: „Enyém. Nem lehet a tiéd.” Ti hogyan feleltetek volna, ha tőletek kérdi ugyanezt?

A gyülekezet elnémult. Süni összegömbölyödött, és kimeresztette a tüskéit.

– Az sem lehet az enyém – mondta Holló.

EZT MIVEL MAGYARÁZOD?

Ugyanazon a gyűlésen Vakond a következővel fordult Hollóhoz: – Pulykától hallom, hogy Nagymama nem zárja be a házát senki előtt, és a népek szabadon jöhetnek-mehetnek. Megeszik az ételét, összepiszkítják a szőnyegét. Úgy tűnik, egyáltalán nem félti a dolgait, nem is ragaszkodik. Mindamellet a botját nem hagyta, amikor el akartad vinni. Ezt mivel magyarázod?

Holló azt mondta: – A bot vezeti át őt holdtalan éjszakán Vincot felé. Segít neki átkelni a patakon, ha a híd leszakadt.¹⁹ – Vakond elhallgatott.

Egy pillanattal később Harkály kérdezett: – Arra gondolsz, hogy kényszerhelyzetben bizonyos dolgokat nem osztunk meg?

Holló annyit mondott: – Bot.

FELE ENNYI ÉSZ IS ELÉG LENNE...

Ezután Bagoly szólalt meg: – Azt mondod, hogy a botja a Buddha-természetét képviseli?

Holló egy szó nélkül felröppent az ágáról, és elrepült.

Süni válaszolt: – Nem látod? Ez csak egy egyszerű régi bot. Még tapadógumi sincs a végén.

Bagoly legyintett: – Néha azt hiszem, fele ennyi ész is elég lenne nekem.

KIVÉTELEZÉS

Harkály átrepült Vinecotba, és ott találta a botot a Hornác sarkának támasztva. Kiáltozni kezdett: – Hello! Hello!

Nagymama kijött az ajtóhoz.

– Ez a te botod? – kérdezte Harkály.

– Ha tetszik, magaddal viheted – mondta neki Nagymama.

– Azt hallottam, Hollónak nem adtad.

– Most sem adnám – bólintott Nagymama.

Harkály ekkor visszarepült Hollóhoz, és azt mondta neki: – Elmentem Nagymamához, ő pedig nekem akarta adni a botját. Mondtam, mit hallottam, hogy neked nem adná, erre azt felelte, hogy még most sem adná. Pedig bizonyos, hogy nem kivételezik.

Holló azt mondta erre: – Fenyőmagot a fenyőfán keress.

A MÓKÁSABBÍK ÚT

Másnap este Süni azt mondta: – Azt hiszem, mindenki helyett beszélek, ha azt javaslom, hívjuk meg Nagymamát a találkozókra. Úgy tűnik, nagyon bölcs. – Holló sok bólogató fejet látott. Másnap átrepült Vinecotba, Nagymama éppen gyomlált. – Szeretnénk meghívni a találkozókra – mondta Holló.

– Így sokkal szórakoztatóbb – hárította el Nagymama.

– Tudhattam volna – mondta Holló.

ZAZEN EGYEDÜL

Vadkacsa volt az első kérdező az egyik esti találkón: – Utazás közben nehezen ülök le zazent gyakorolni a közösség támogatásától távol. Végül legalább annyiszor kihagyom, mint amennyiszer sikerül.

Holló azt mondta: – Üldögélj a kövekkel.

PERSPEKTÍVA

Harkály szolt: – Meséltél nekünk arról, hogyan beszélt Mezei Nyúl rōshi arról, amikor Buddha felnézett, meglátta a Hajnalcsillagot, és felismerte a kölcsönösen függő keletkezés igazságát. Azt hallottam, mostanában úgy mondja, hogy a Buddha „Éppen ezt!” ismerte fel.

– Valami még mindig hiányzik – mondta Holló.

– De hát nem ez volt az, amit a Buddha felismert? – kérdezte Harkály. – Pont ez a Hajnalcsillag?

Holló felborzolta a tollait: – Nem.

Harkály később megkérdezte Sünit erről: – Valami még mindig túlsúlyban van.

Harkály visszatért Hollóhoz: – Szeretnék a végére járni ennek az esetnek a Hajnalcsillaggal. Te azt mondtad: „Valami még mindig hiányzik.” Süni meg azt: „Valami még mindig túlsúlyban van.” Ezt tényleg nem értem.

Holló annyit mondott: – Süni távlatokat ad.

NEM SEGÍTSÉG

Egy előadás után, amit Holló a tantételekről tartott, Harkály fejtette ki elgondolásait: A gulyajáró madár az ökörszem fészkébe rakja a tojását, és az ökörszempár vért izzad, hogy etesse a sajátjai mellett a gulyajáró fiókáját is. Nem értem, miért teszik, hiszen az idegen fióka sokkal nagyobb, mint a sajátjuk, ahogy az étvágya is. Talán az ökörszemek valódi bódhiszattvák, önzetlenül segítenek másokat.

Holló csak annyit mondott: – Ők nem segítenek a gulyajáróknak.

MOSZKITÓ

Az egyik találkozót követő este a sudárfenyői közösség a csillagos ég alatt időzött, miközben Holló a Barnamedvével töltött idők emlékeiről mesélt. – Emlékszem – mondta –, egy szép napon, amikor nem éreztem magam valami jól, Barnamedve röshi meghagyta, hogy pihenjek le a barlangjában. Az viszont valamiképp éppen a moszkitók gyülekezőhelye is volt. Egyikük épp az arcom előtt lebegett. Szinte ott sem volt, annyira törékeny jelenség a hosszú, mozdulatlanul lelógó, fonalszerű lábaival. Csodáltam ezt a fátyolszerű lényt, ami mégis eleven, érző, étvággal és késztetésekkel.

– A szútráinkban azt kántáljuk, hogy a „forma üresség, az üresség forma”²⁰. Valamivel korábban, amikor felnéztem a csillagos égre, azt hittem, értem ezt a paszszust, de csak mikor Barnamedve odújában pihengettem, és az a szúnyog a hosszú szopókáját dőfte bele az arcomba, voltam képes csodálattal adózni a rejtélynek.

KÖVESD A BOLDOGSÁGODAT

Nagymama éppen Pulykával csevegett Vínecotban, amikor az Unokája toppant be váratlanul. Este, vacsora után éppen a velük történeteket mesélték egymásnak, Unoka azt mondta: – Most, hogy befejeztem az iskolát, nem tudom, mihez kezdjek.

Nagymama azt felelte: – Kövesd a boldogságodat.

– Az annyira önzőnek hangzik – válaszolt a lány.

Nagymama: – Nem minden munkáltatódnak van íróasztala meg kartotékjai.

Másnap este Pulyka megkérdezte Holló véleményét Nagymama tanácsáról. Holló azt mondta: – Ez hasonló ahhoz, amit Barnamedve mondott: „A vörösbege a tölgyfán, a pinty az eperfán énekel.” Pulyka nem szólt semmit.

Harkály kérdezte meg: – Nem terelik el a figyelmünket?

– Miről? – kérdezte Holló.

Pulyka felélénkült, és hurukkolni kezdett.

Holló annyit mondott: – Valahogy így.

NEM TUDJA

Egy alkalommal az egyik látogató megkérdezte Barnamedvét: – Mi a jelentése annak a kitételnek, hogy „a forma üresség”?

Barnamedve azt felelte: – Nem tudom, ez egy régi szútrából vett részlet.

Holló egyik este elfoglalta az ágát, és elmesélte ezt a történetet.

Bagoly értetlenkedett: – Barnamedve rōshi nagyon jól ismeri a szútrákat. Hogy lehet, hogy nem tudja?

– Nem tudja – mondta Holló.

– De hiszen nagy tanító. Ő a nagyapánk a Hatalmas Törvényben.

– Tényleg nem tudja – ismételte meg Holló.

FOGADALMAK

Úgy tűnt, Szürkefarkasnak nem igazán akarózott részt venni a találkozókön. Egyik este mégis eljött, és azt mondta: – Minden egyes szolgálattal megújítom az érző lények megmentésére tett fogadalmamat, de valójában hogyan segíthetnék rajtuk?

Holló azt mondta: – Ez a te értékes emléktárgyad.

– Hogyan lehet egy fogadalom emléktárgy? – kérdezte Vadkacsa.

– Egy szerettedre emlékeztet.

Szürkefarkas leült, és nem mondott mást.

Bagoly állt fel, és szólt: – Arra is fogadalmat teszünk, hogy megnyitjuk a Nagy Törvény számtalan kapuját.²¹ Eddig azt gondoltam, hogy ez azt jelenti, tanulmányoznom kell a különböző buddhista tanításokat, de most elbizonytalanodtam.

Holló azt mondta: – Nézzétek a friss zöld leveleket, ahogy csillognak a napfényben!²²

PLETYKA

Süni éppen felkészítő gyakorlatot vezetett, amikor Sokszavú Poszáta nézett be. A kérdések órájában azt mondta: – Hajlamos vagyok a pletykálkodásra. Tudom, hogy ártalmas lehet, de mintha nem tudnám megállítani.

Süni azt mondta: – Mert szórakoztat.

– Nade, mások kárára.

– A por az por! – mondta Süni.

HARAG

A mikor a közösség az egyik esti zazen után az etikáról beszélgetett, Feketemedve megjegyezte: – Én nagyon nehezen bírok a haraggal.

Holló azt mondta neki: – Vizsgáld meg utólag.

Feketemedve azt kérdezte: – Az meg mire lenne jó?

– Lehet, hogy a Nagy Medve haragja – válaszolta Holló.

ÁTADÁS

Nyírfajd szólalt fel az egyik találkozón: – Vakond azt mesélte, hogy nemrég azt mondtad, hogy amikor meghalunk, minden holminkat elajándékozunk. Töprengtem ezen, de még mindig nem világos.

– Mi nem világos? – kérdezte Holló.

– Marad valami utánunk? – kérdezte Nyírfajd.

– Nagyon is sok minden: a hold, a szél, a tücskök.

A KÖZÉPSŐ ÚT

Egyik este Harkály megkérdezte: – Mi a Középső Út?²³

Holló annyit mondott: – Jó kérdés.

Harkály nem engedett: – Megkerülöd a kérdésemet.

– Te kerülöd meg a válaszomat.

OLVASÁS

Azt hallottam, hogy néhány zenmester eltanácsolja a tanítványait az olvasástól. Mi a véleményed?

– kérdezte Unoka Nagymamát.

– Olvass – hangzott a lakonikus válasz.

Unoka tovább kérdezett: – Mit olvassak?

Nagymama azt felelte: – Keresd a neved.

Pulyka beszélt erről Hollónak. Holló azt kérdezte: – Mit mond ez neked?

– Nemtom, rōshi, a könyvek nem sokat jelentenek nekem.

– Neked megvan a magad munkája.

LÉNYEGES

Egy este a kérdések órájában Bagoly megkérdezte Hollót: – Milyen fontosak Buddha és követőinek szavai a gyakorlásunkban?

– Lényeges – felelte Holló.

– Van, ami ennél is lényegesebb? – kérdezte Bagoly. Holló azt felelte: – A kecskebéka hívja a párját.

Bagoly elhallgatott, és nem is tért vissza a többiek körébe.

Holló folytatta: – Látod, Bagoly, Buddha elmagyarázza.

– Mit magyaráz el? – kérdezte Bagoly.

Holló káromlott egyet.

MÉG MINDIG MAGÁNYOS

Miután Holló és Bagoly befejezték, Vakond szólt: – Én másfélét szeretnék kérdezni. Van-e lehetőség a gyakorlásra a mindennapokban?

Holló azt mondta erre: – A vörösbecy! A galamb! A kenderike!

– Ez csak azon múlik, nyitott vagy-e másokra? – kérdezte Vakond.

– Még mindig magányos – mondta Holló.

TÚL ELFOGLALT

Azt veszem észre – mondta Bagoly –, hogy néhány tanítvány mesterről mesterre vándorol. Mit gondolsz erről?

Holló azt felelte: – Elfoglalt.

– Végül is – mondta Bagoly –, a gyakorláshoz meg kell állapotodni.

– Még mindig túl elfoglalt – jegyezte meg Holló.

Bagoly nem szólt semmit.

BIZALOM

Ezután Süni kérdezett: – A mester iránti bizalom fontos a gyakorláshoz?

- Elengedhetetlen – válaszolta Holló.
- Teremthet problémákat?
- Végeláthatatlanokat.

AZ ÉN

Borz jött személyes tanácsadásra, és azt kérdezte Hollótól: – Mi az én?

Holló azt felelte: – Szenvedély.

– És miért mondják, hogy felejtjük el?

– Felejtsd el! – mondta Holló.

– De hát ez ijesztő! – dermedt meg Borz.

Holló káromlott egyet. Borz a hátsó lábaira ereszkedett, és csendben maradt.

Holló annyit mondott: – Most fáradt vagyok.

A LÉNYEG

Egyik este Bagoly azt kérdezte: – Azt hallottam, hogy Mezei Nyúl rōshi szerint az elmének nincsenek tulajdonságai, és hogy a lényege az együttérzés. Mit gondolsz erről?

Holló azt felelte: – Az elme együttérzés, és a lényege, hogy nincsenek tulajdonságai.

HALLÁS

Holló az ágára telepedett: – A dolgok csak jönnek befelé. Hallgatsz vagy hallasz? Amikor hallgatsz, akkor figyelsz valamire odakint, de amikor hallasz, a hangok csupán beérkeznek. Csak ülsz, a füled nyitva, és a galamb kiált. Az a hang meghatároz téged. És ha akképp meghatározódtál, a cédrusok is meghatározhatnak, egy távoli bűzös borz is meghatározhat.

– Ez lenne a felismerés? – lelkesedett Harkály.

– Engedd meg magadnak, hogy meghalld a galambot – mondta Holló.

BOLDOGTALAN

Holló egyik nap összefutott Nyírfajddal, aki éppen takarított: – Hogy vagy, mostanában, Nyírfajd?

– Annyira boldogtalan vagyok – így amaz.

– És miről gondolod, hogy boldoggá tenne? – kérdezett rá Holló.

– Nem tudom. Nem kérek sokat.

Holló azt mondta: – Ez túl sok,

ŐSZINTESÉG

Feketemedve késve érkezett az egyik találkozóra, és azt mondta: – Hullafáradt vagyok, idáig a bocsaimmal foglalkoztam. Mit tegyek, ha nem buzog bennem az együttérzés?

– Mímeld – tanácsolta Holló.

– Az nem tűnik valami őszintének – mondta Feketemedve.

– Nem őszinteséggel kezdődik – felelte Holló.

MÓDSZER

Süni egyéni konzultációkat kezdett Hollóval. Egyik nap azt kérdezte: – Mi a módszered?

- Nyilvánvaló – felelte Holló.
- Szállítod a magától értetődőt?
- Magot dugok minden repedésbe.²⁴

ISTENKÁROMLÁS

Egyik este Harkály azt kérdezte: – Mi a blaszfémia?

Holló azt felelte: – Sákjamuni Buddha tökéletesen megvilágosodott volt.

KÉPESSÉGEK ELÉRÉSE

Ugyanazon este Bagoly azt mondta: – Arra intek, hogy ne próbáljunk meg elérni semmilyen képességet. Mit gondolsz?

Holló azt felelte: – Ne próbáljunk elérni semmit? Akkor mit művelünk itt?

– Szerintem ennek az az értelme, hogy már buddhák vagyunk eleve, tehát semmi sincs, amit el kéne érniük – fejtette ki Bagoly.

– Egy nagy képességeket elért lény mondta ezt – mondta Holló.

A JELLEM TÖKÉLETESÍTÉSE

Mosómedve Jávorszarvas rōshi tanítványa volt a Cédrus-gázlónál, de alkalmanként meglátogatta a sudárfenyői közösséget. Egyik nap Holló meghívta egy kis falatozásra, és megkérdezte: – Mit tanít Jávorszarvas rōshi?

– A zen gyakorlása a jellem tökéletesítése – felelte Mosómedve.

Holló azt mondta erre: – Átalakulás.

– Hogyan képes a zen átalakítani? – kérdezte Mosómedve.

– A zen tanítvány lenyesegeti az elhalt ágakat. A tényleges feladatot a galamb végzi el.

BENSŐSÉGES

Egyik este Borz azt kérdezte: – Milyen a felismerés?

– Bensőséges – felelte Holló.

Meg tudod osztani? – kérte Borz.

– Hol *voltál*? – mondta Holló. Felborzolta a tollait, és elfordult, magában dörmögve: – Ó, hát erre futja.

MI AZ ELME?

Egyik este, vacsora után Unoka felnézett a könyvből, amit éppen olvasott, és megkérdezte: – Mi az elme?

Nagymama azt mondta: – A cicus enivalóért nyávog.

– Úgy érted, bármi megteszi? – kérdezte Unoka.

– Nem – felelte Nagymama. Unoka várt a folytatásra, de Nagymama szótlanul folytatta a kötést. Unoka sóhajtott, és felkelt, hogy megetesse a macskát.

Pulyka később beszámolt erről Hollónak, és a véleményét kérte. Holló csak káromgott egyet, azután még egyet.

Pulyka megkérdezte: – Ez megteszi?

– A jelek szerint nem – felelte Holló.

BEZÁRVA

Borz egyik este hosszú hallgatás után szólalt meg: –
Létezik valamilyen erő rajtam kívül?

Holló így felelt: – Bezárva.

– Hogyan szabadíthatnám fel? – kérdezte Borz.

– Ne tekintsd biztosnak a talajt a lábad alatt – hangzott Holló válasza.

BECSÜLET

Egyik este Süni kérdezett: – Hol van a becsület helye a gyakorlásban?

Holló azt mondta erre: – Gyakorlást igényel, hogy igaz Süni légy.

Süni tovább faggatta: – Ki vele, rōshi, ugye nem úgy érted, hogy legyek igaz önmagamhoz!

– Mindenki máshoz – mondta Holló.

MINDENNAPI ÉLET

Mosómedve újra eljött Cédrus-gázlóból, és azt mondta: – Azon tépelődöm, hogyan alkalmazom a gyakorlást a mindennapi életben.

– Miből áll a gyakorlásod? – kérdezte tőle Holló.

– Rengeteg zazenből.

– Azt aligha használhatod – mondta Holló.

– Mire jó akkor? – csodálkozott Mosómedve.

Holló sorolni kezdte: – A zazen a fogadalmakból ered, a fogadalmak a felismerésre való törekvésből, a felismerésre való törekvés az elégtelenség alapos megértéséből, az elégtelenség alapos megértése pedig az énközpontú nézőpontokból származik. Amikor felismered, hogy a helyes nézőpontok helyesek a varangyoknak és a százlábúaknak is, akkor a gyakorlásod kiterjed az ételed megmosására is.

– Akkor a zazen nem is központi? – kérdezte Mosómedve.

– Az a legközepe – felelte Holló.

KÉTELY

Egyik este Harkály azt kérdezte: – Úgy tűnik, hogy a *kétely* kifejezést szokatlan módon használjuk a gyakorlatunkban. Mit értesz alatta?

Holló azt mondta: – Mi ez?

Harkály visszakérdezett: – Öö, mi az?

Holló megismételte: – Mi az?

A LEGJOBB FORDULÓPONTOK

Bagoly lépett elő egyik este, és a következőt mondta az ágán ülő Hollónak: – Mezei Nyúl rōshi volt az első mester, akivel találkoztál.

– Úgy van – bólintott Holló.

– Azt hallottam – folytatta Bagoly –, hogy szerinte a legjobb fordulópontok a saját helyzetünkből adódnak. Hallottad tőle valaha ezt a mondást?

Válasz helyett Holló azt kérdezte: – Mi a te helyzeted?

Bagoly csak ingatta a fejét jobbra-balra.

– És ebből milyen fordulópont adódik? – kérdezte megint Holló.

Bagoly huhogott.

– Nem győztél meg – mondta Holló.

KIIGAZÍTÁS

Az egyik délután, falatozás közben Feketemedve azt kérdezte: – Hogyan ismerhetem fel a megvilágosodást?

– Mit értesz megvilágosodás alatt? – kérdezte Holló.

– Tudod, mit értek alatta – mondta Feketemedve.

– Igazítsd ki a fogalmadat, és az utad is helyreáll.

– Hogyan igazíthatom ki a fogalmaimat? – kérdezte a medve.

– A saját bensőséges fogalmadat – mondta Holló.

FELISMERÉS ÉS EGYKEDVÜSÉG

- A**z egyik egyéni találkozón Harkály azt kérdezte:
- A felismerés ugyanaz, mint az egykedvűség?
 - Ne keverd össze a hódot a gáttal – felelte Holló.
 - Mi akkor az egykedvűség? – kérdezte Harkály.
 - Holló azt felelte: – Nem vagyok valami jó tanító.
 - Na, ki vele! – sürgette Harkály.
 - Rendben – mondta Holló.

A CÉL

Szürkefarkas ritka körbeli látogatásainak egyikén, miután Holló befejezte a beszédét, megjegyezte: – Úgy tűnik, hogy a gyakorlás célja nem más, mint még több gyakorlás.

Holló megbiccentette a fejét: – Csakugyan?

Szürkefarkas habozott, majd megkérdezte: – Tehát nincs vége?

Holló leugrott az ágáról a farkas melletti dombocskára, a csőrét a füléhez illesztette, és azt suttogta: – Hála az égieknek!

KÖLCSÖNÖSEN FÜGGŐ KELETKEZÉS

Egyik este a kérdések órájában, Bagoly emelkedett Eszólásra: – Az világos számomra, hogy nem foglalkozol túl sokat a hajnalcsillag esetéhez kapcsolódó „kölcönösen függő keletkezéssel”. Kérdéses talán ezzel az eszmével kezdeni?

Holló azt mondta: – Amikor huhogsz, az egész erdő huhog.

– Vakond nem huhog – vetette ellen Bagoly.

– Én a föld alá bújok – mondta Vakond.

– Ott a pont! – mondta Holló.

KÉSZEN ÁLLSZ?

Holló Vakondnak szóló iménti válasza után a közösség elcsendesedett. Végül Harkály szólalt meg: – Nemrég azt mondtad, hogy amikor a galamb kiált, az mindannyiunkat meghatároz, most pedig azt mondod, hogy amikor Bagoly huhog, az egész erdő huhog. Nem értem. A két hangnak más a funkciója?

Holló azt mondta erre: – Amikor Bagoly huhog, az egész erdő huhog. Készen állsz a meghatározásra?

EGYÜTTÉRZÉS

Egyik este, hosszú némaságot követően Vakond
szólalt meg: – Mi az együttérzés?

Holló azt mondta: – Az egy belső történet.

– Minek a belsejében? – kérdezte Vakond.

– Csillagok a bundádon – felelte Holló.

KEGYELEM

Daru tiszteletes egyik este meglátogatta a kört, és megkérdezte: – Milyen szerepet játszik Isten a gyakorlásunkban?

Holló azt mondta: – Semmilyen.

– De a Bibliában az áll, hogy egy elhullott veréb sincs Istennél elfelejtve.

– Hol mondja azt, hogy Ő beavatkozik?

Erre Daru: – Mi a helyzet a kegyelemmel?

– A keleti szél enyhe záport hoz – mondta Holló.

Süni suttogva tette hozzá: – Megöntözi a földeket.

Erre mindenki elhallgatott. Majd Harkály szólalt meg: – Úgy tűnik, mostanában sokat beszélünk a kereszténységről.

– Nem beszélünk a kereszténységről – mondta Holló.

FÉLTÉKENY

Nyírfajd külön találkozáson kereste fel Hollót, és azt mondta: – Néha féltékeny vagyok a többi tanítványodra, akik láthatóan sokkal jobban értik a dolgokat, mint én.

Holló azt felelte: – Nem vagyok valami jó tanár.

Nyírfajd így folytatta: – Hallottam, hogy ezt mondtad.

– Rendben is van – mondta Holló.

BEFELÉ, KIFELEÉ

Mosómedve újra meglátogatta Hollóékat Cédrusgázlóból, és azt kérdezte: – Miért van az, hogy az egyik zen csoportban a kör közepe felé nézve ülnek, másutt pedig a kör közepének háttal?

Holló körbenézett, és megkérdezte: – Egyéb kérdés?

Mosómedve visszaült, és csendben maradt.

A MEGFELELŐ TÁLALÁS

Nyírfajd szólt egyik este: – Úgy tűnik, hogy mindenki más tudja, mi folyik itt, csak én tévelygek a sötétben. Mi lenne a megfelelő tálalás?

Holló azt mondta neki: – Bármí megteszi.

– Tanácstalan vagyok – mondta Nyírfajd.

Holló rákezdté: – Ding, ding, dang, dang, bong, bong, klakk, klakk.

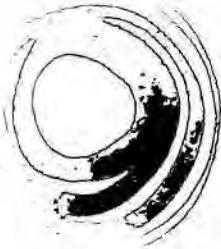
Nyírfajd kotyogott egyet.

– Hé, Nyírfajd, ez egész jó! – mondta Holló.

A MÁSIK PARTRA

Egyik este Harkály azt kérdezte: – Mit jelent átkelni
a másik partra?

– Virágok borítják be a sziklákat – mondta Holló.

AZ ÚT

Egy holdvilágos éjszakán az erdőlakók körben üldögéltek, élvezték egymás társaságát, amikor Harkály megkérdezte: – Mi az Út?

Holló így felelt: – Az Ősök felkeltek, és kinyújtózkodtak.

Erre Harkály: – Hát akkor, nyújtózkodjunk mi is.

Holló bólintott.

Harkály ekkor azt kérdezte: – Akkor hát az Útban nincs semmi különös?

Holló azt mondta: – Mindig emlékezni fogok erre a teleholdas találkozóra.

– Szép – mondta Harkály –, de mitől különleges?

– A holdtól – mondta Holló.

MĀRA

Feketemedve jelent meg egyik este, és kérte Hollót:
– Beszélj nekem Māráról. Annyit tudok róla, hogy
ő a Nagy Pusztító.

Holló azt mondta: – Ő a Nagy Alapító.

– De hiszen Sákjamuni Buddhát nevezték így –
mondta a medve.

– Igen, de ő sosem tanult meg fekete füstöt fújni a
füleiből.

REJTŐZKÖDÉS

Egyik este Rozsomák jelent meg, és azt mondta: – Azon gondolkodom, hogy elrejtőzöm, és böjtölök.

Holló arrébb pöckölt egy gallyacskát: – Rejtsd el magad ebbe.

Rozsomák Feketemedve mögé lépett: – Elbújtam.

Erre Holló: – Dőreség. Még csak nem is álmodsz arról, mit beszélek.

Rozsomák hallgatott.

Harkály állt fel: – Miről beszélsz?

– Jó kérdés, Rozsomák – mondta Holló.

MEGSZABADULÁS

Miközben segített Hollónak a találkozó előtt elrendezni a virágokat, Harkály azt kérdezte: – Mi a megszabadulás?

Holló azt felelte: – Egy másik csokor nárcisz, ezen az oldalon... szerintem.

– Nem válaszolsz a kérdésemre – mondta Harkály.

– Nárciszok – mondta Holló.

MOHÓSÁG, GYŰLÖLET ÉS TUDATLANSÁG

Jávorszarvas rōshi így szólt a tanítványaihoz: – A mohóság, gyűlölet és tudatlanság önmagukban Buddha-természetűek.

Az egyik látogatása alkalmával Mosómedve megkérdezte erről Hollót, aki annyit mondott: – Jávorszarvas már csak tudja.

HIBÁK

Nyírfajd mondta: – Nagyon ideges szoktam lenni,
amikor én vezetem a szútrakántálást.

Holló azt felelte neki: – A hibák részei a rituálénak.

ERKÖLCSI ALAP

Süni jött egy másik külön találkozóra Hollóval, és azt kérdezte: – Van a zennek erkölcsi alapja?

– Semmi afféle – mondta Holló.

Süni felkiáltott: – Üres! Üres!

– A szarka nem ezt mondaná – mondta Holló.

Süni leborult, arcával megérintette a földet. – Miért borultál le? – kérdezte Holló.

– A szarka borult le – mondta Süni.

Holló Süni fülébe dugta a csőrét: – Keress meg a ma este beszélgetés után.

VALÓBAN HATALMAS

Süni fel is kereste Hollót aznap este a beszélgetés után: – A Kék Bolygó roppant hatalmas, ugye?

Holló azt mondta: – És még csak meg sem áll ott.

Süni elsírta magát.

– Valóban hatalmas. Valóban hatalmas – mondta Holló.

HOL VANNAK?

Egyik este Bagoly azt mondta: – Amikor Barnamedve meglátogatott minket, Szürkefarkas megkérdezte őt a szútrák felajánlásáról a bokroknak és a fűszálaknak. Medve pedig azt mondta neki, hogy nagyon türelmesek. Jó ideje elmélkedem már ezen, de még mindig nem értem, mi az értelme.

– Hol vannak? – kérdezte Holló.

– A bokrok és fűszálak? Hát mindenütt körülötünk.

– Ahogy a hold és a madarak is – tette hozzá Holló.

– A kövek és a felhők – mondta Bagoly.

– Nagyon jó – mondta Holló. – Akkor hát hol vannak?

Bagoly huhogott.

– Igen! Igen! Azon az ösvényen – mondta Holló.

MEGRÁZTA A FÁT

Holló különleges találkozót hívott össze a sudárfenyői közösségben, és bejelentette, hogy Süni tanító lesz. – Süni megrázta a jó öreg vadalmafát, és leszedett néhány ízletes, apró gyümölcsöt – mondta ünnepélyesen. – Megosztja veletek, ha úgy kívánjátok.

Feketemedve aggodalmaskodott: – Félek, hogy megszúr a tüskéivel.

– Igen, ez a kockázat benne van – helyeselt Holló.

Vakond így szólt: – Én Sünitől szeretném hallani.

– Valójában – mondta Süni – nem én szúrok. Te szúrod meg saját magad.

– És hogyan kerülhetném el, hogy megszúrjam magam? – kérdezte Feketemedve.

– Ne kellemetlenkedj velem – mondta Süni.

A PARTI

A tagok izgatottan fogadták Holló bejelentését. Harkály azt mondta: – Szervezzünk partit! – Így másnap este össze is gyűltek egy kis ünneplésre.

Vakond azt kérdezte: – Milyen érzés újdonsült mes-
ternek lenni, Süni?

– Még nem tudom biztosan – felelte Süni.

Bagoly annyit mondott: – A Gyülekezési Tölgy boldog.

Borz közbeszólt: – Na, ki vele, hogy lehet ez?

Süni annyit mondott: – Örülök Bagolynak.

ELKÁPRÁZTATVA

Egy személyes találkozón Nyírfajd azzal fordult Hollóhoz: – Nem vagyok biztos benne, hogy elég odaadóan gyakorolok-e.

Holló azt válaszolta: – Ne foglalkozz azzal, odaadó vagy-e.

– Az igazat megvallva, halovány fogalmam sincs, mi valójában a gyakorlás.

– Nekem sincs – mondta Holló –, de nem vagy kíváncsi?

– Teljesen elkápráztat – lelkesedett Nyírfajd.

– Erről van szó – mondta Holló.

A VICC

Süni éppen a Tavacska mellett táplálkozott, amikor váratlanul összefutott Vadkacsával. – Süni! – kiáltott Vadkacska – Kérdezni akartam tőled valamit. Szinte úgy tűnik, mintha Holló meg közted lenne valami titkos megértésféle.

Süni azt mondta: – Ugyanazt a viccet ismerjük.

– Engem is beavatnál? – kérdezte Vadkacska.

– Nem olyan nagy dolog – szabadkozott Süni.

– Mondd el! – követelte Vadkacska.

– Vadkacska! – kiáltott fel Süni. – Nem is figyelsz!

A KARMA IRÁNYÍTÁSA ALATT

Rozsomák ismét arrafelé kóborolt, és a körön kívül, a magas fűben telepedett le. – Nem is tudom, miért vagyok itt – mondta, miközben tekintete a távolba révedt. – Talán a karmám hozott ide.

– Semmi beleszólásod sincs? – kérdezte Holló.

– Csak hagyom magam vezetni – mondta Rozsomák.

– És mi van akkor ha egy vadász húsnyomokat hagy, amik egy csapdához vezetnek?

Rozsomák a mancsára ejtette a fejét.

LÉGY ÉBER!

Puma jelenléte bizonyos feszültséget keltett a körben, de úgy tűnt, ő maga nem figyelt fel erre. Egyik este azt kérdezte: – Ha minden dolog elmúlik gyorsan, miért kéne törődnünk mások szenvedésével?

Vakond hirtelen felpattant, egy meghajlással kimentette magát, és magában motyogva elviharzott. Holló azt mondta: – Mára is képes idézni a szútrákból.

– Komolyan kérdem – mondta Puma.

– Minden dolog elmúlik gyorsan – mondta Holló.

ÁLLANDÓTLANSÁG

Egyik éjjel, a csillagos ég alatt üldögéltek csendben, a kör tagjai elmerültek a gondolataikban. Borz törté meg a csendet, és azt mondta: – Tudjátok, nem sikerül elképzelnem magam teljesen elenyészve.

– Egy kísértet – mondta Holló.

Borz folytatta: – Még a kísértetek sem állandók, ugye?

– Viseld gondját a szenvedéseidnek most, és nem maradnak veled – mondta Holló.

A MEGVILÁGOSODÁS MAGJA

Daru tiszteletes nézett be újra egyik este, hogy meghallgassa Holló aznapi beszédét. Utána azt kérdezte: – Bennem is megvan a megvilágosodás magja?

– Te lehetsz a legjobb a Daru tisztelesek között – mondta Holló.

– Most a személyiségfejlődésről beszélünk? – kérdezte Daru.

– Valahol el kell kezdeni.

– Lehet, hogy a legjobb Daru csak a képzeletemben létezik.

– Valahol el kell kezdeni – ismételte Holló.

DUALIZMUS

Bagoly jött Hollóhoz személyes meghallgatásra: – Létezik valami tiszta és világos, ami minden létezőt átjár?

– Mondhatjuk – bólintott Holló.

– Ez nem dualista felfogás? – kötözködött Bagoly. – Azt hittem, a buddhizmus az egység vallása.

Holló károgott egyett: – Mutasd meg nekem a lényegi tisztaságod és világosságod.

– Csak a buddhizmusról tettem fel egy kérdést – mentegetőzött Bagoly.

– Ne tagadd meg a te egység-vallásodat – mondta Holló.

ÉN ÉS LÉLEK

Aznap este a zazen után ismét Bagoly beszélt: – Sákjamuni buddha mondta, hogy nem létezik én és nem létezik lélek sem, ugyanakkor sokszor beszélnek a lényegi természetéről, ami egészen lélekszerűnek hangzik.

Holló azt mondta erre: – Nem létezik sem én, sem lélek, sem lényegi természet.

– Akkor hogy beszélhetnek róla annyit? – akadékoskodott Bagoly.

– Kifogások sem léteznek – tette hozzá Holló.

AZ ÜRESSÉG

Egyik este Harkály azt kérdezte: – Mi az üresség?
– Nem az üresség – felelte Holló.

– Nem teljesen üres? – kérdezte Harkály.

– Az igazat megvallva, fogalmam sincs – ismerte be Holló.

HOGYAN KELL MEGHALNI

Egyik este, a találkozó vége felé Vakond azt mondta: – Azt hallottam, a zen öreg csókáknak való, megtanítja nekik, hogyan kell meghalni. Mit gondolsz erről a megállapításról?

– A fiatal csókáknak ugyanúgy segít – mondta Holló.

– Halálos baleset érheti őket? – kérdezte Vakond.

– Teljesen odavagyok a balesetekért – mondta Holló.

ÚJRASZÜLETÉS

Bagoly kérdezte: – Mit gondolsz a reinkarnáció tanáról?

– Nem az én testem – mondta Holló.

– Talán helytelen a szóhasználatom – magyarázkodott Bagoly. – Mit gondolsz az újrászületés tanáról?

– Nem az én csőröm – mondta Holló.

CÉL

Borz egyik kora reggeli zazen után kérdőre vonta Hollót: – Mi a gyakorlásod célja?

– A szórakozás – mondta Holló.

– Szórakozás? – csodálkozott Borz. – Keményen dolgozol, tanítasz reggeltől estig. Soha sem vakációzol.

– Vakáció a vakációból – mondta Holló.

IGAZ TANÍTÁS

Egyik este Bagoly azt kérdezte: – Hogyan tudod eldönteni egy tanításról, igaz-e vagy hamis?

– A moha kiszárad a kövön, ha a patak vize apad – mondta Holló.

– Tehát a helyes tanítás mindig nedves? – vont a le a következtetést Bagoly.

– Tocsog – mondta Holló.

HOL A BUDDHA?

Daru tiszteletes ismét ellátogatott egy találkozóra, és azt kérdezte: – Imádkoznak a buddhisták?

– Kihez – kérdezett vissza Holló.

– Nos... Sákjamuni buddhához, gondolom – mondta Daru.

– Hol van Sákjamuni buddha? – kérdezte Holló.

– Hol van? Meg tudod határozni a helyét? – kérdezett vissza Daru.

– Persze. Ahogy bárki.

– Háát... én is olyan vagyok, mint bárki – mondta Daru –, és meg is tudom határozni a helyemet. Ez viszont nem felel a kérdésre.

– Pedig ennyi az egész – mondta Holló.

MINDEN ÖSSZEOMLOTT

Rozsomák nézett be egy zazenre, majd bejelentette:
– A Kék Bolygón minden létező benne van ebben a megjelenésben.

Süni azt mondta erre: – Ez így van. Hogyan tartod fenn?

Rozsomák habozott.

– A Kék Bolygó összeomlott – mondta Süni.

PLETYKAFÉSZEK

Egy gyönyörű napon Sokszavú Poszáta találkozott Hollóval a Gyülekezési Tölgyön, és azt kérdezte: – Kicsoda Holló rōshi?

Holló széttárta szárnyait. Poszáta széttárta szárnya-
it. Holló káromgott. Poszáta káromgott.

Holló hirtelen megcsípte a karmainál, mire Poszáta
lebukfencezett a fáról.

KÖNNYELMŰ

Harkály kérdezte: – Mi az igazság?

Holló azt felelte: – Felhők gyűlnek a Sziklás-csúcs felett.

– Ez elég hétköznapiinak tűnik – fanyalgott Harkály.

– Tegnap egy nyílvesző szállt el Szarvasbika sensei mellett, majd átrepült a patak felett.

– Szarvasbika bizonyára megijedt – mondta Harkály.

– Könnyelmű! – mondta Holló.

SZEREPCSERE

Szürkefarkas kérdése: – Miért csinálunk mindig mindent pontosan ugyanúgy?

– Várjunk csak!

– Néha talán szerepet kéne cserélnünk. Valaki más lehetne a mester, te pedig csak az egyik tanítvány – folytatta Szürkefarkas.

– Folyamatban – mondta Holló.

KOCKÁZATOK

Süni jött megbeszélésre Hollóhoz: – Kezdem látni, milyen kockázatos a tanítói szerep.

– Bele van építve – mondta Holló.

– Hogyan birkózol meg vele? – kérdezte Süni.

– Ne vádolj megbirkózással! – húzta ki magát Holló.

TÚL KORAI

Harkály azt kérdezte: – Amikor Barnamedve azt ajánlotta, menj vándorútra egy időre, volt a szavainak valami mögöttes jelentése?

– Harkály! – szólt Holló.

– Igen? – nézett rá Harkály.

Holló lehorgasztotta a fejét, és elfordult: – Ah, túl korai.

SZERETET

Vakond kérdezte az egyik este: – Miért nem beszélünk soha a szeretetről a találkozóinkon?

– Mit szeretnél, mit mondjunk a szeretetről? – kérdezte Holló.

Vakond csak bámult Hollóra, de nem szólt semmit.

LEBORULÁS

Szürkefarkas állt fel egyik este zazen után: – Nem túl méltatlan leborulni a Buddha előtt? Mindig meglehetősen megalázva érzem magam.

– Nem eléggé – mondta Holló.

A VONAT

Rozsomák beszélt a kérdések órájában az egyik este, és azt mondta: – Végre, kapcsolatba kerültem a lényegi természetemmel. Egész idő alatt rejtve volt.

– Csakugyan? – kérdezte Holló. – Helyes, helyes.

– Ez az alapvető természetem, az inspirációm forrása.

Holló kontrázott: – Enyém, enyém.

– Túl van az élet és halál összes eszméjén.

– Olyan, mint a vonat a Cédrus-gázlón túl – mondta Süni.

– Hogy érted? – kérdezte Vakond.

– Úgy tűnik – magyarázta Süni –, mintha sosem akarna vége szakadni.

Rozsomák a mancsára ejtette a fejét.

Másnap Harkály elmesélte az esetet Bagolynak. – Szerintem Süni elég szúrósan bánt Rozsomákkal tegnap este – mondta.

– Igen – helyeselt Bagoly. – Süni önmagát adta. Viszont... Rozsomáknak végre vége szakadt.

INTELLIGENCIA

Az egyik kérdések órájában Vakond azt kérdezte:
– Milyen fontos az intelligencia a gyakorlásban?

Holló azt válaszolta: – Hogyan használod?

– Amennyire tőlem telik.

– Mennyire függsz tőle?

– Tudod – magyarázkodott Vakond –, igazából egyáltalán nem függök tőle túlságosan.

Holló csendben ingatta a fejét.

A MAKK

Van valami, ami nem fejezhető ki szavakkal? – kérdezte Harkály.

– Nincs – mondta Holló.

– Még Buddha Bodhi-fa alatti kimondhatatlan tapasztalása sem?

– A hajnalcsillag – mondta Holló.

Süni szólalt meg: – Van belseje is annak a makknak.

– Hogyan juthatok hozzá? – kérdezte Harkály.

– Gyerünk Harkály! – biztatta Süni. – Hát mire való az a vésőcsőr?

MINDEN IGAZSÁG

Bagoly nézett be Hollóhoz egy délután, és megkérdezte: – Azt hallottam, hogy az igazság ellentéte szintén igaz. Mit gondolsz erről az eszméről?

– Gyere, harapjunk valamit – mondta Holló.

– Nem értékeled le a kérdésemet? – panaszkodott Bagoly.

– Egyáltalán nem. Ma friss lárvák érkeztek – felelte Holló.

NON SEQUITUR

Aznap este Harkály kérdezett: – Azt hallottam, hogy Buddha nélkül nem lenne harmat a fűvön. Mit gondolsz?

– Ma estére kifogytunk a rágcsálnivalóból – mondta Holló.

– Mostanában tele vagy ilyen elterelésekkel – jegyezte meg Harkály.

– Ah, Harkály, beszélj csak – mondta Holló.

EGYFORMASÁG

Rozsomák meglehetősen rendszeresen kezdett járni a találkozókra, és immár csatlakozott a körhöz, nem maradt kívül.

Egyik este azt kérdezte: – Ha lényegében minden ugyanaz, akkor hogyan lehet az, hogy ősz után a tél jön, a tél után pedig a tavasz?

– Ezt átadnám Süninek – mondta Holló.

Süni is passzolt: – Ezt átadnám Feketemedvének.

– Feketemedvének? – csodálkozott Rozsomák. – De hisz ő tavaszig hortyog a barlangjában.

– Csakugyan? – nézett fel Süni.

Rozsomák elhallgatott.

SABBATH

Miután Süni válaszolt Rozsomáknak, Vakond emelkedett szólásra: – Én teljesen mást szeretnék kérdezni. A feleségem cseppet sem érdeklődik a mi gyakorlatunk iránt. Van valami, amivel bátoríthatnám?

– Mi az, ami iránt *érdeklődik*? – kérdezte Holló.

– Szeret eljárni a barlangi Kistemplomba, a prédikációkra.

– Tartsd meg a Sabbath-ot – tanácsolta Holló.

ERŐ

Bagoly azt kérdezte: – Az Útnak megvan a maga ereje?

– Kering – mondta Holló.

– Milyen pályán kering? – kérdezett tovább Bagoly.

– Miért nem vezeted a ma esti beszélgetést? – kérdezte Holló.

A SZÓ

Szarvasbika sensei meghívta Hollót, hogy beszéljen a tanítványaihoz, Süni pedig elkísérte. Távollétükben Bagoly vezette a beszélgetést, de nem mondott valami sokat.

Rozsomák kérdezett ezután: – Ha az igazság lényegében szavak nélküli, miért beszélünk annyit ezeken a találkozókön?

Harkály azt mondta: – Talán figyelniük kéne a szavak közötti csendre.

Mikor ez később Süni fülébe jutott, annyit mondott: – A szó! A szó!

FELEJTÉS

Mosómedve Cédrus-gázlóból ismét meglátogatta Hollót, aki így üdvözölte: – Sajnálom, nincsen neked való ételünk, amivel kínálhatnálak.

– Nem baj – mondta Mosómedve –, a dharmáért jöttem egyébként is.

– Azzal sem szolgálhatok – mondta Holló.

– Rendben, rendben – mondta Mosómedve. – De talán kommentálhatnád Jávorszarvas rōshi minapi mondását: „Felejts el mindent az utolsó részletig, és az utolsó részlet is téged szolgál majd.

– Értem a nézőpontját – mondta Holló.

– Te hogyan mondanád, rōshi?

– Felejtsd el a vörösbegyet, és a vörösbegy téged szolgál majd.

PÓRUSOK

Egy nap Borz jött át magánbeszélgetésre. – Mi az együttérzés forrása? – kérdezte.

– A pórusok – mondta Holló.

– Hogy lehetnek a pórusok az együttérzés forrása? – kérdezett tovább Borz.

Holló így felelt: – Vannak kis pórusok a nagyobbak között.

– És mit csinálnak a pórusok? – kérdezte Borz.

– Vannak még kisebb pórusok a kisebbek között – folytatta Holló.

– És így tovább, feltételezem – mondta Borz.

– Végül is – mondta Holló – nem sok minden maradt.

MĀRA

Az együttérzésről folytatott eszmecsere után Borz azt mondta: – Rendben, ezért megkaptam a büntetésemet. Van egy másik kérdésem... nem is igazán kérdés, inkább vallomás. Már jó ideje itt motoszkál az elmémben. Egész idő alatt itt ültem veled, és nem sok felismerésben volt részem. Éjjel büntudattal ébredtem, amiért nem tettem komolyabb erőfeszítéseket. Te ránk áldozod magad, én pedig úgy érzem, méltatlan vagyok rá.

– Māra ösztökél téged.

– De ez fáj! – mondta Borz.

– Csak ezt a módszert ismeri – mondta Holló.

ELKÉPZELÉSEK

Egyik este Pulyka szólalt fel: – Ahogy Nagymamát hallgattam Vinecot-ban, az a benyomásom támadt, hogy minden elképzelés, eszme széthullik. Mire véled ezt?

– Semmire – vont vállat Holló.

– És mi van Buddhával – folytatta Pulyka.

– Hozd ide őt nekem – felelt Holló.

– Akkor mi végre vagyunk? – kérdezte ismét Pulyka.

Holló Sünire nézett, majd mindketten felkiáltottak:
– Buddha!

EMELKEDŐ

Rozsomák kérdezte: – Gyakorolod a sodródást az árral?

- Az gyakorlat? – kérdezte Holló.
- Hát mi a gyakorlat – kérdezte Rozsomák.
- Szárirányra merőlegesen haladni.
- Ez nehéznek hangzik – aggodalmaskodott Rozsomák.
- Emelkedő – mondta Holló.

AZ ŐSÖK

Egyik este Szürkefarkas jött el hosszú kihagyás után: – A múlt régi mesterei valóban az őseink?

– Minden bizonnyal – helyeselt Holló.

– A jelek szerint viszont azok a népek ruhát viseltek – vetette ellen Szürkefarkas.

Holló legyintett: – Nem válaszolhatok egy álomra.

ZAZEN

Másnap este Szürkefarkas ismét eljött a kör találkozójára, és azt kérdezte: – Mindent összevéve, mi a zazen?

– Állati gyakorlás – mondta Holló.

Szürkefarkas csodálkozott: – Hát persze, hogy állati gyakorlás, nem hinném, hogy a kövek és a fák gyakorolnák.

– Pedig az a kövek és a fák gyakorlása lenne.

A VERS

Az egyik találkozó vége után Rozsomák odament Hollóhoz: – Verset írtam a gyakorlásomról. Akarod hallani?

– Nem – felelte Holló.

– Pedig úgyis elszavalom – mondta Rozsomák.

Holló káromlott egyet, és felrepült a Gyülekezési Tölgyre.

Másnap Vakond elmesélte Süninek az esetet: – Szerintem rōshi igen udvariatlan volt Rozsomákkal. Miért mondta neki, hogy nem akarja hallani a versét?

– Mert már kívülről tudta – felelte Süni.

AZ ÚT

Rezesfejű, a mokasszinkígyó érkezett egyik este bejelentés nélkül. Vakond köddé vált, Bagoly, Harkály és Nyírfajd nagy lármát csaptak. Rezesfejű mentegetőzött: – Elnézést kérek mindenkitől. A Nagy Törvény miatt jöttem, nem vacsorázni. – A tollasok elcsitultak, de Vakond nem jött vissza.

– Van kérdésed? – kérdezte Holló.

– Igen – mondta a kígyó. – Tényleg érdekel az Út, de úgy tűnik, a megélhetésem nem megfelelő hozzá.

– Az Út nem függ a megélhetésedtől – mondta Holló.

– Mi az Út? – kérdezte Rezesfejű.

Holló így felelt: – Mindannyian teljesen elveszettek lennénk nélküled.

FÁJDALMAS

Másnap Harkály így szólt Hollóhoz: – Azt mondtad Rezesfejűnek, hogy teljesen elveszettek lennénk nélküle. Nos, beszélj a magad nevében, röshi. Felfalja a fiókáimat. És ne mondd, hogy a csillagokat nem érdekli. Azt már hallottam.

– Fájdalmas – mondta Holló.

SZERETETTELJES ELFOGADÁS

Egy személyes találkozó alkalmával Borz imígyen fordult Hollóhoz: – Bevallom, hogy ennyi idő múltával nagyon türelmetlenül viselem a zazent.

– Rendben van – mondta Holló.

Borz folytatta: – Úgy érzem, hogy ha nem lennék ennyire aggodalmas, juthatnék valahová.

– A szeretetteljes elfogadás valamennyi Ős útja.

AGGODALOM

Holló elfoglalta az ágát a Gyülekezési Tölgyön: – Buddha mondta, hogy az aggodalomnak létezik forrása. Hogyan azonosítanátok azt a forrást?

Rozsomák azt mondta: – Tudom, mi az. Az aggodalom forrása a ragaszkodás.

– Mi lenne, ha leégne az erdő? – kérdezte Holló.

– Felszabadultnak érezném magam – felelte Rozsomák.

Holló meghajtotta a fejét, és azt motyogta: – Ó, rendben... gratulálok.

NYUGALOM

Bagoly érkezett személyes találkozóra: – Néha, amikor üldögélek, az egész erdő megnyugszik. Minden csendes és békés.

– Ez tényleg gyönyörű – mondta Holló.

Bagoly kérdéssel folytatta: – Van még más is?

– Tudod, mi történik – felelte Holló.

– A pisztráng a légy után ugrik.

– Pontosan – mondta Holló.

NYOMÁS

Borz kérdezte: – Gondolod, hogy fontos ébren ülni egész éjjel, amikor különösen mélynek érezzük a gyakorlatot?

- A szeder augusztusban érik – mondta Holló.
- Tehát ne sietessük? – állapította meg Borz.
- Hagyd, hogy ő sietessen.

A HELYES ÖSVÉNY

Feketemedve kérdezte: – A helyes ösvényen járok?
– Természetesen – mondta Holló. – Rozsomák is a helyes ösvényen jár.

– Rozsomák? – csodálkozott Feketemedve. – Úgy tűnik, nagyon messzire elkalandozott.

– Az ő ösvénye – mondta Holló.

TANÍTÁS

Egyik napon, miközben a csoport körben ülve falatozgatott, Harkály azt kérdezte: – Ennyi idő után hogyan összegeznéd a tanításodat?

Holló azt felelte: – Kóstoljátok meg ezeket a nyüveket. Nagyon izletesek.

– Ez a tanításod, rōshi? – kérdezte Harkály.

– Tanítás – mondta Holló.

BESZÉLÜNK RÓLA

Egyik este Bagolyra került a sor a kérdések órájában: – Van valami, amiről nem beszélhetünk?

– Semmiről sem beszélhetünk – mondta Holló.

– Most talán nem beszélünk éppen? – értetlenkedett Bagoly.

– Már eltűnt – mondta Holló.

– Hogyan kaphatjuk vissza?

– Ez nem visszakapás kérdése. Beszélj! – mondta Holló.

Bagoly csendben maradt.

A LEGJOBB TÁLALÁS

Süni személyes találkozóra ment Hollóhoz az egyik délután: – Mi a bizonyos nagy dolog legjobb tálalása?

– Maga a dolog – mondta Holló.

– És hogyan tálalod a dolgot? – kérdezte Süni.

– Placcs! – mondta Holló.

AMIT A GYAKORLÁS TANÍT

Szürkefarkas ismét felbukkant, és azt kérdezte: –
Mít taníthat a gyakorlás nekem?

– Amit már tudsz – felelte Holló.

– Mi az, amit már tudok?

– Haldokolsz.

– Megpróbálok nem gondolni rá – mondta Szürkefarkas.

– Rendben van, ha nem gondolsz rá – mondta Holló.

– De attól még ott van – tette hozzá a farkas.

– Ott van – tette hozzá Holló.

Rövid hallgatás után Harkály kérdezett: – Nincs a megértésnek egy pillanata, ami látszólag mindent megváltoztat?

– Naptól éjig – mondta Holló.

– És mire tanít az a pillanat? – kérdezte Harkály.

– A Gyülekezési Tölgyet – mondta Holló.

– De ezt már tudtam korábban – mondta Harkály.

Holló annyit mondott: – Ahogy már mondtam.

MÖGÖTTES TERV

Süni a személyes beszélgetésükön, megkérdezte Hollót: – Mi van akkor, ha az egyik tanítvány a dolgok mögötti tervről kérdez – te hogyan felelnél?

– Ma este hűvösebb van – mondta Holló. – Holnap esni fog.

– Néha esik egy forróbb időszak után – mondta Süni.

– Mind meghúzódhatunk Vakondnál és családjánál – fejezte be Holló.

MEGMENTÉS

Harkály szólt: – Nem valami nagy a tagságunk, nem úgy, mint Szarvasbika sensei csoportja. Az ő helyük már annyira zsúfolt, hogy a bővítéséről beszélnek. Mit tehetünk, hogy több tagot vonzzunk?

– A Kék Bolygó ekkora csupán – mondta Holló.

Harkály aggodalmaskodott: – De mi van a fogadalmunkkal, hogy megmentünk mindenkit?

– Én nem akarom, hogy megmentsenek – mondta Holló.

BOLONDSÁG

Egyik este Vadkacsa repült be a közösségbe, és beszámolt: – A bányászok egyre csak jönnek a Hódgáthoz, aranyat mosni. Micsoda bolond elfoglaltság!

– A szarkák nem osztanak a véleményed – mondta Holló.

– A szarkák is bolondok – hápogta Vadkacsa.

– Az erdészek ugyancsak bekerítenek – mondta Holló.

A BÚCSÚZTATÁS

Puma elkapta és felfalta Borz kislányát, Szörmókot. A Borz család gyászba borult, és a közösség búcsúztatást szervezett. Jöttek az erdőlakók, virágokkal borították az oltárt, és beszédeket mondtak. Puma nem mutatkozott.

Miközben a résztvevők a tort ülték az ünnepség után, Vakond azt mondta Borznak: – Szomorkodom a veszteségeden, és mélyen felháborít Puma viselkedése. Hogy a saját közösségünk egyik tagja ilyen szörnyűséget tegyen!

Borz azt mondta: – Nem tudta. És... én is eszem egérporontyokat.

– Odaát a barlangi Kistemplomban azt tanítják, hogy az oroszlánok és a bárányok együtt térjenek nyugovóra – mondta Vakond.

– És a hollók is – sóhajtott Holló.

Rozsomák dacolt: – Nekem kell a hús. El nem tudom képzelni, hogy csak magokat, meg gyümölcsöket egyek, mint itt a madarak.

– A bokrok és a fűszálak még lassúbbak – mondta Holló.

BIZALOM

Egyik nap Vadkacsa kereste fel Hollót személyes beszélgetésre. Azt mondta: – Az a bajom, hogy nincs önbizalmam.

– Nem vagy nyugodtabb mostanában? – kérdezte Holló.

– De, azt hiszem, igen – gondolkodott el Vadkacsa.

– Erről van szó – biztatta Holló.

– Azt hiszem, meg tudom csinálni – csillant fel Vadkacsa szeme.

– A teljes csend eloszlat minden kétkedést – mondta Holló.

ZAZEN FIATALOKNAK

Az egyik este Borz azt kérdezte: – Támogatod, hogy a fiatalok is gyakorolják a zazen-t?

– Mi történik, amikor látnak téged gyakorlás közben?

– Megfordulnak, és kimennek játszani – felelte Borz.

– Csakugyan? – kérdezte Holló.

– Talán tehetek valamit most – szólta Borz –, és később emlékeznek, és elkezdenek majd gyakorolni.

– Meghajlás – mondta Holló.

VÉGAKARAT ÉS VÉGRENDELET

Vakond és Harkály együtt látogatták meg Hollót az egyik délután. – Harkály és jómagam észrevetük, hogy igencsak benne vagy már a korban, és szeretnénk tudni, hogy készítettél-e már testamentumot?

– Köszönöm – mondta Holló.

Csendben ültek hármasan egy ideig. Akkor Harkály azt kérdezte: – Visszatekintve, van-e valami, amit másképp tennél?

Holló visszakérdezett: – Hogyan tehetném?

Most Vakond jött: – Minden alkalommal eldöntötted, merre menj. Sajnálod-e bármelyik döntésedet is közülük?

– Hogyan tehetném? – kérdezte Holló.

BÖLCS TANÁCS

Vakond tovább gyötörte Hollót: – Hogyan szeretnéd, hogy emlékezzenek rád?

– Ha csak egyszer is elfeledkeztek magatokról, engem is elfelejtetek.

– Az anyatejjel szívtam magamba, hogy ha akárcsak egyszer is elfeledkezem magamról, valami megesz.

– Bölcs tanács. Bölcs tanács – helyeselt Holló.

ERDÉSZEK

Bagoly szolt másnap este: – Töprengtem egy ideje a Vadkacsának tett megjegyzéseden, hogy az erdészek bekerítenek minket. Szerintem nem nézünk szembe dolgokkal. Mindig nehéz volt élelmet találni, és felnevelni a fiókákat, de most az erdő egyre kisebbre szorul vissza, és az erdőlakók, mint Rozsomák, még csak párt sem találnak.

– Igen – mondta Holló.

– Kétségbe ejtenek ezek az erdészek – mondta Bagoly.

Harkály közbeszólt: – Az a baj, hogy nem is igazi erdészek.

– Igen – mondta Holló.

– Mit lehet itt tenni? – kérdezte Bagoly.

Holló nem felelt, és a csoport hallgatott. Végül Süni szólaít meg: – A gyerekeik emlékezni fognak ránk.

– Sovány vigasz – jegyezte meg Bagoly.

– Brontosaurusz él – mondta Holló.

ÁTVÉTEL

Holló magához hívta Sünit személyes beszélgetésre. – Hamarosan itt az ideje, hogy továbblépjek.

Készen állsz, hogy átvedd a helyem?

– Az nem lesz már Holló-féle zen – mondta Süni.

– Miféle zen lesz akkor?

– Hozzámneérj-zen...

– Pontosan. Pontosan – mondta Holló.

TOVÁBB

Holló elfoglalta az ágát a Gyülekezési Tölgyön, és egy különleges találkozót hívott össze a sudárfenyői közösségben. – Itt az ideje, hogy továbblépjek.

– Hová mész? – kérdezte Süni.

– Ahol a cédrusgyökerek csupaszon állnak a patakban – felelte Holló.

Hallgatás ereszkedett a közösségre. Nyírfajd szipogása hallatszott. Végül Süni törte meg a csendet: – Üzensz még valamit nekünk, utoljára?

– Bízatok – mondta Holló.

JEGYZETEK

1. A Mahāyāna hagyományban Buddha felébredésének története két változatban létezik. Az elsőben Buddha így kiált: „Most már látom, hogy minden lény Tathāgata. Csak a káprázat és a megszállottság akadályozza őket ennek felismerésében!” – ez a változat a *Hua-yen ching*-ből ered. L. Thomas Cleary, *The Flower Ornament Scripture*, 3 köt. (Boulder, Colo.: Shambhala, 1984–87), II. 314–15. old. A másik változat forrása Dōgen Kigen munkája, a *Hotsumujōshin* (*A magasabb rendű tudat kifejlesztése*), amelyben Buddha így kiált: „Ebben a pillantásban én és minden lény elértük az Utat! L. Gudo Nishijima és Chodo Cross, *Master Dogen's Shobogenzo*, 4. köt. (Woking, Surrey U.K: Windbell Publications, 1994–1999), III: 259.
2. A „kölcsonösen függő keletkezés” arra az eszmére utal, miszerint minden lény más lények és események függvényében jelenik meg, nincs tehát valamilyen központi esszencia, én vagy lélek. Ezt a nézőpontot Sákjamuni Buddha dolgozta ki, és megtalálható a buddhizmus számos irányzatában. L. Dale S. Wright, *Philosophical Meditations on Zen Buddhism* (New York: Cambridge University Press, 2000) bevezető fejezeteit.
3. Prérikutya a kölcsonösen függő keletkezés fogalmából következtetni látszik valamiféle háttérszerkezet fogalmára.

4. Tetszik a gondolat, hogy Barnamedve Stevensont visszhangozza:

The children sing in far Japan,
The children sing in Spain;
The organ with the organ man
Is singing in the rain.

Robert Louis Stevenson, *A Child's Garden of Verses* (New York: Charles Scribner's Sons, 1905), 13. old.

5. A *zazen* az összpontosított vizsgálódás és behangolás ülő helyzetben végzett gyakorlata, eredetileg sino-japán fogalom.
6. A „fordulópontok” kifejezés a *kōanokra*, a zen gyakorlatában megértésre feladatul kapott témákra utal.
7. A *Mu* a „nem, nincs” jelentésű kínai szó japán (és valószínűleg az ősi kínai) kiejtése. Megtalálható a következő történetben: „Egy szerzetes tudásvágytól hajtva megkérdezte Chao-chou-t, van-e a kutyának buddha-természete? Amire Chao-chou azt válaszolt: Mu.” Gyakran ez az első eset, amivel a zen tanulmányokat kezdik. L. Robert Aitken, *The Gateless Barrier: The Wu-men kuan (Mumonkan)* (San Francisco: Norh Point, 1990), 7. old.
8. Holló egy zen buddhista anekdotára utal Buddháról és Indráról, az istenek uráról. „Amikor a Buddha tanítványaival sétált, rámutatott egy pontra a földön: 'Ez éppen megfelelő hely egy szentélyhez.' Indra letépett egy fűszálat, beszúrta a földbe, és azt mondta: 'A szen-

tély elkészült.' A Buddha elmosolyodott." L. Thomas Cleary, *Book of Serenity* (Hudson, N.Y.: Lindisfarne, 1990), 17. old.

9. L. az I. sz. jegyzetet.
10. Süni kérdése a zen irodalom szokványos kérdésére emlékeztet: „Miért jött ide Bodhidharma Nyugatról?” L. D. T. Suzuki, *Essays in Zen Buddhism: Second Series* (New York: Samuel Weiser, 1976) 225–253.
11. Harkály terminológiai érdeklődése folytán már beszerzett utalást a „megfelelő eszközök” fogalmára (szanszkritül *upāya*) a tanítás módját, helyét és a résztvevőket illetően.
12. Bodhidharmának (–532) tulajdonítják, hogy elvitte a Dhyāna buddhizmust Indiából Kinába, amivel létrejött annak Ch’an (zen) ága. Őt tartják továbbá számos harcművészet, mint például a karate megalapítójának.
13. Bagoly a jelek szerint Dōgen Kigent idézi. L. *Sokushin Sokubutsu* (Éppen ez az elme buddha), Nishijima and Cross, *Master Dogen's Shobogenzo*, I: 58.
14. Bagoly itt valószínűleg Huang-pót idézi. L. John Blofeld, *The Zen Teachings of Huang Po* (New York Grove, 1958), 29. old.
15. Borz itt mint Holló és elődei igaz követője beszél, akik valamennyi buddhista irányzat egységét hangsúlyozzák. A Nyolcérétű Ösvény központi helyet foglal el a klasszikus buddhizmusban, míg a Mahāyānában

- kevésbé kiemelt. L. Walpola Rahula, *What the Buddha Taught* (New York: Grove, 1959), 45–50. old.
16. Az az elgondolás, hogy a bokroknak és a fűszálaknak Buddha-természetük van, és hogy a nirvána felé vezető úton vannak, igen mélyre beágyazódott a japán buddhizmusban, bár erősen vitatják. L. William LaFleur, ford. *Mirror for the Moon: A Selection of Poems by Saigyō (1118–1190)* (New York: New Directions, 1978), xvii–xviii. old. L. még Jamie Hubbard és Paul L. Swanson, szerk. *Pruning the Bodhi Tree: The Storm over Critical Buddhism* (Honolulu: University of Hawaii Press, 1997), 3–4. old.
17. Vadkacsa a „Négy Bódhiszattva Fogadalomra” vagy a „Mindenkiért tett Nagy Fogadalomra” utal, amit a Mahāyāna követői tizenöt évszázada recitálnak.
- Az élőlények száma végtelen, fogadom, hogy mind megszabadítom.
- A káprázatok világa kimeríthetetlen, fogadom, hogy mind legyőzöm.
- Az igaz tanok sora megszámlálhatatlan, fogadom, hogy mind megtanulom.
- A felébredés útjai bejárhatatlanok, fogadom, hogy mind bejárom.
- L. Robert Aitken, *Encouraging Words: Zen Buddhist Teachings for Western Students* (New York: Pantheon, 1993), 172. old.
18. Hui-neng, a Hatodik Pátriárka (638–713) szavainak hagyományos változatát l. Philip B. Yampolsky, *The*

Platform Sutra of the Sixth Patriarch: The Text of the Tun-huang Manuscript (New York: Columbia University Press, 1967), 143. old.

19. Holló régi zen történeteket emleget valamint Wu-men kommentárjait a zen kiválóságainak botjairól. L. a 43. és 44. pontot a *Wu-men kuan-ban*, Aitken, *The Gateless Barrier*, 261–268. old.
20. Holló a Szív-szútrát idézi, l. Aitken, *Encouraging Words*, 173. old.
21. L. a 17. sz. jegyzetet.
22. Tetszik a gondolat, hogy Holló Bashót visszhangozza:

Ó, milyen dicső!
A sok zsenge, zöld levél
Napfényben csillog!

R. H. Blyth, ford. *Haiku*, 4 köt. (Tokyo: Hokuseido, 1949–1952), III. 278.

23. A „Középső Út” utalhat Buddha Útjára, ami harmóniába hoz olyan szélsőségeket, mint például az egyedi és az egyetemes. Utalhat a Nyolcstréű Ösvényre is.
24. Holló szavait vö. Keatsével a Shelley-nek szóló intelmében, „Témád minden hasadékát érczel töltsd tele.” Robert Pack, szerk. *Selected Letters of John Keats* (New York: New American Library, 1974), 229. old.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönöm Nelson Fosternek az építő szerkesztést és a barátságos előszót, Jennifer Rain Crosby-nak a kedves rajzokat. Köszönöm még Phil Vinsonnak az alapötletért.